

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO
PRAHA

magisterské kombinované studium
2012 – 2013

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Tereza Hořková

Domácí násilí na ženách a subjekty podílející se na jeho
odstraňování

Praha 2013

Vedoucí diplomové práce:
Doc. JUDr. Brynda Zdeněk, CSc.

JAN AMOS KOMENSKÝ UNIVERSITY PRAGUE

Master Part time Studies

2012 - 2013

DIPLOMA THESIS

Tereza Hořková

Domestic violence against women and entities involved in
its removal

Prague 2013

The Diploma Thesis Work Supervisor:

Doc. JUDr. Brynda Zdeněk, CSc.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená diplomová práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 10. 3. 2013

Tereza Hořková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Doc. JUDr. Zdeňku Bryndovi, CSc. Za velmi dobré vedení, všechny cenné připomínky a rady při psaní diplomové práce. Ohromné poděkování patří i ženám, které se rozhodly poskytnout mi své vzpomínky a odpovědět na otázky vztahující se k jejich bolestné etapě života.

Anotace

Diplomová práce se v teoretické části zabývá objasněním pojmů domácího násilí, přes výčet následků mající vliv na oběť, stalking, osobnost pachatele, konče vymezením pomoci obětem v rámci našeho právního systému včetně vyjmenování subjektů zabývajících se domácím násilím, které poskytují pomoc a podílejí se na jeho odstraňování. Praktická část práce tvoří kvantitativní výzkumné šetření, které bylo provedeno formou dotazníku. Cílem práce je poukázat na problematiku domácího násilí v současné době, zjištění okolností vedoucích k jeho vzniku a nalézt způsoby jeho odstranění.

Klíčové pojmy

domácí násilí, oběť, agresor, partnerský vztah, syndrom týrané ženy, následky týrání, pomoc obětem, stalking

Annotation

In the theoretical part the thesis deals with the explanation of the concepts of domestic violence, from enumeration of the consequences affecting the victim, stalking, personality of the offender to the definition of assistance to the victim within our legal system including naming the subjects dealing with domestic violence which provide assistance to the victim and contribute to its removal. The practical part consists of quantitative research which was executed in form of a questionnaire. The aim of the thesis is to highlight the problem of domestic violence at present time, to detect the circumstances and methods of its removal.

Key words

domestic violence, victim, aggressor, relationship, consequences of the excruciation, battered woman syndrom, cycle of violence, help for victims of domestic violence, stalking

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	9
1 POJEM A DEFINICE DOMÁČÍHO NÁSILÍ.....	9
1.1 Druhy a příčiny domácího násilí	11
1.2 Duluthský model	13
1.3 Specifika jevu domácího násilí	14
1.4 Pachatelé a oběti domácího násilí	15
2 ŽENA JAKO OBĚŤ DOMÁČÍHO NÁSILÍ.....	16
2.1 Týraná a zneužívaná žena	16
2.2 Posttraumatická stresová porucha	17
2.3 Stockholmský syndrom.....	18
2.4 Následky týrání.....	19
2.5 Stalking (pronásledování)	20
2.5.1 Kde stalking začíná?.....	21
2.5.2 Motivace pachatele.....	22
2.5.3 Typy stalkerů	22
3 SUBJEKTY POMÁHAJÍCÍ ŽENÁM, JAKO OBĚTEM DOMÁČÍHO NÁSILÍ.....	24
3.1 Azylové domy	24
3.2 Intervenční centra	27
3.3 O.S. ROSA	28
3.4 Dona Linka.....	30
3.5 Bílý kruh bezpečí.....	31
3.6 Státní zaměstnanci	33
3.6.1 Státní zastupitelství	33
3.6.2 Zdravotníci.....	34
3.6.3 Orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)	34
3.7 Právní aspekty domácího násilí.....	35
3.8 Příběhy týraných žen	44
PRAKTICKÁ ČÁST.....	46
4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ	46
4.1 Cíl výzkumu	46
4.2 Analýza dat.....	46
4.3 Stanovení hypotéz	47
4.4 Výzkumný vzorek	48
4.4.1 Základní informace	49
4.4.2 Informace týkající se fenoménu domácího násilí	51
4.5 Potvrzení nebo vyvrácení hypotéz	65
4.6 Výsledky výzkumu a srovnání hypotéz.....	66
ZÁVĚR.....	67
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	69
SEZNAM OBRÁZKŮ A PŘÍLOH	73

ÚVOD

Po celém světě si každý člověk žije svým vlastním životem. Někteří zakládají rodiny a jiní je naopak bortí. Vzájemné vztahy se mezi lidmi stále vyvíjejí a mění. Jen my, lidé, můžeme tyto procesy ovlivnit a zabránit do jisté míry stále vzrůstajícímu násilí a to nejen na veřejnosti, ale především i násilí za „zavřenými dveřmi“. Rodina má ve své funkci jednu ze základních rolí, a to funkci ochránitele. Rodina vytváří a formuje naši společnost, a proto je nezbytné klást velký důraz na vývoj jedince v harmonickém a klidném rodinném prostředí. Pokud se v rodině vyskytne násilí, ztrácí funkci útočiště, kde by měli všichni cítit jistotu a bezpečí, a stává se nebezpečným a nepředvídatelným místem. Domácí násilí v rodině je velice závažným patologickým společenským jevem. Projevů domácího násilí je celá řada: fyzické a psychické násilí, sexuální, ekonomické a další v různých kombinacích. Domácí násilí může zahrnovat kohokoliv z rodiny, nejen ženy a děti, ale i seniory a muže. Následky bývají dlouhodobé a zanechávají nejen fyzické, ale hlavně psychické rány. Smutným faktem zde je, že při domácím násilí si ubližují lidé, jejichž vztah by měl být bez zla a agrese a měl by být tím nejupřímnějším.

Teoretická část práce je vyhrazena na pochopení základních informací, osvětlení specifik a stručnou charakteristiku jednotlivých forem, následky násilí a motivací pachatele. Dále je zde souhrn a popis subjektů pomáhající ženám jako obětem domácího násilí, od azylových domů, intervenčních center až po státní zaměstnance, mezi které se řadí zdravotníci, Policie ČR i orgány sociálně-právní ochrany dětí. V tomto oddílu lze nalézt i podkapitulu právních aspektů domácího násilí.

Praktická část se zabývá rozbořem předem připraveného záměrného dotazníku, na základě kterého byly zjištěny odpovědi na důležité otázky. Bylo kontaktováno celkem 50 žen, které byly oběťmi, popřípadě účastnicemi domácího násilí. Výsledky výzkumu měly potvrdit či vyvrátit stanovené hypotézy a zdůvodnily nutnost více informovat společnost o tomto fenoménu.

TEORETICKÁ ČÁST

1 POJEM A DEFINICE DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Definice pro pojem „Domácí násilí“ neexistuje. „V obecné rovině lze říci, že jde o sociálně-patologický jev sui generis, o nejnebezpečnější z forem agrese, která je mnohdy tolerována, tabuizována, bagatelizována, neboť se děje za zavřenými dveřmi.“ (Králičková, Právo proti domácímu násilí, str. 5). Tento pojem se užívá v případě, že se násilí odehrává v osobním vztahu - mezi partnery, manželi nebo mezi lidmi ve společné domácnosti. Odborná literatura vykládá pojem „násilí“ jako fyzické a psychické útoky, sexuální napadání, výhrůžky a nadávky. Jde o agresi jedné osoby na druhou osobu s cílem ublížit, poranit, poškodit či zabít. Pachatelem je ve většině případů partner či bývalý partner, ojediněle i jiný mužský příbuzný. Oběťmi jsou nejčastěji ženy a děti. V některých případech ale může být domácí násilí páčáno ženou na muži. Termínem „oběť“ označujeme osoby, které prožili a přežili násilí v jakékoliv podobě. Takovéto násilí je porušováním základních lidských práv.

V současné době jde ve světě o jednu z nejrozšířenějších forem porušování lidských práv. Studie prokazují, že jedna čtvrtina až jedna třetina žen v Evropě je napadena násilím ze strany blízké osoby. Ženy, které se staly obětí domácího násilí, jsou vzhledem k převažujícím socio-ekonomickým podmínkám v naší společnosti nuceny uniknout přetrvávajícímu násilí a poskytnout sobě, popř. svým dětem ochranu. Ochrana se nabízí v podobě azylových domů aj., což jsou klíčové instituce v boji proti domácímu násilí páchanému na ženách a dětech.

K hlavním znakům určujícím domácí násilí je neveřejné místo, převážně společná domácnost. Pachateli tak vyhovuje týrání oběti beze svědků a veřejné kontroly. Z tohoto důvodu je obtížná situace v důkazním řízení. Oběť je tedy izolována od možnosti pomoci zvenčí při fyzickém, psychickém či sexuálním napadání. Dalším ukazatelem je i postupné a intenzivnější napadání oběti. V tomto případě platí termín, že domácí násilí má svou dynamiku. Pachatel má tendenci svou oběť izolovat od sociálního okolí. Zakazuje oběti stýkání

s přáteli, s kolegy z práce, až zákaz styku s rodinou a blízkými osobami. Zprvu se stává, že pachatel při společném stýkání s přáteli a rodinou oběť šikanuje, zesměšňuje či shazuje a pomlouvá. Obrací vinu na oběť, sám ze sebe udělá „oběť“. Pokud oběť sama nepřeruší veškerý kontakt mezi rodinou a přáteli, pachatel začne další setkání oběti zakazovat pod výhrůzkami a psychickým, fyzickým či sexuálním napadáním. Oběť tak většinou ze strachu začne ustupovat a pachatele tak poslechne.

V případě dlouhodobého násilí se u oběti objeví posttraumatická stresová porucha, naučená bezmoc a beznaděj. Pachatel se ale nikdy nepovažuje za kriminálního. Nemá totiž pocit, že by páchal zločin, ale že uplatňuje moc a kontrolu nad každodenním životem oběti, snaží se donutit oběť chovat se tak, jak on uznává za žádoucí. Při domácím násilí se ale neuplatňuje hádka či rvačka, v tomto případě by šlo o spor dvou rovnocenných osob, ale v případě týrání a násilí je postavení oběti nerovné, oběť je ochromená, bezmocná, která nemá prostor projevit svůj strach a obavy. Role se v těchto případech ale nemění a pachatel nadále zůstává v roli agresora a násilníka. K problematice domácího násilí můžeme přiřazovat i fenomén nejednoznačného postoje společnosti. Mnozí lidé si myslí, že domácí násilí je soukromou věcí každé rodiny, že si oběť může sama za své problémy, že se týká pouze rodin s nízkým sociálním postavením, či že za vše může alkohol či drogy, což do značné míry může snižovat postih a prevenci. Násilí na ženách je považováno za závažný celospolečenský problém. UNICEF roku 2001 odhadoval, že s fyzickým násilím má zkušenost až polovina žen v některých zemích. Dle studií v různých evropských zemích a studií Světové zdravotnické organizace (WHO), zažívá právě v tuto chvíli nějakou formu násilí přibližně 20 miliónů žen z 230 miliónů žen žijících v Evropské Unii. Tato čísla potvrzují názor, že násilí je problém, který způsobuje masivní újmu a to jak psychickou, zdravotní, ekonomickou ale i sociální. Vzhledem ke skutečnosti, že mezi pachatelem a obětí je, nebo byl blízký vztah, včetně ekonomické nebo sociální závislosti, tak to způsobuje, že pro oběť je velmi obtížné se bránit a vše oznámit, popř. vyřešit jiným způsobem. Obžalovat člena

rodiny a hovořit o násilí je velice obtížné a stigmatizující. V průměru je ohlášeno pouhých 25 % případů a zbývajících 75 % zůstává utajeno.

1.1 Druhy a příčiny domácího násilí

Domácí násilí má mnoho podob. Nejvíce medializovanou formou je fyzické násilí, které je na pohled patrné, oproti dalším formám násilí, které způsobuje zdravotní problémy a šrámy na duši. Méně medializované je psychické a sexuální násilí. Některé formy mohou a nemusí být svázané, ale mají mezi sebou vazby. Každé násilí je individuální, má jinou míru a jinou intenzitu a nelze jej vždy posuzovat stejnou měrou.

Psychické násilí – nejčastější forma násilí, která je často v kombinaci s fyzickým i sexuálním násilím. Má přímý vliv na osobnost oběti, psychický vývoj a budoucnost. Jedná se především o zesměšňování a ponižování oběti, izolaci od sociálního okolí, znevažování, zastrašování nebo omezování oběti ve všech možných formách.

Fyzické násilí – druhá nejčastější forma násilí. Můžeme hovořit o různých druzích násilí páchaných na oběti, jakými jsou: škrcení, bití, kopání, řezání, kousání, fackování, svazování, pálení, škrábání, strkání, ale i nasazení roubíku a pytle přes hlavu, aj.

Sexuální násilí – tato forma násilí je pro ženu velice citlivá, neboť pachatel ženu nutí k pohlavnímu styku. Styk je tedy vynucený a násilný. Má mnoho fází a různé druhy intenzity. K lehčím formám patří sledování porno filmů, vynucování svlékání před partnerem a svlékání partnera. K těžším formám patří znásilňování, zraňování při pohlavním styku a používání různých sexuálních pomůcek.

Ekonomické násilí – oběť musí pachatele prosit o finanční prostředky a to nejen na provoz domácnosti. Oběť dostává minimální nebo žádnou finanční hotovost. Oběti není dovoleno starat se o finance či si je sama obstarávat. Oběť se tedy stává na pachateli ekonomicky závislá.

Emocionální násilí – pachatel obět využívá ke svému prospěchu v citové a emocionální závislosti na věcech, zvířatech či osobách. Vyhrožuje odebráním jejích dětí, smrtí, zbavení se určitého majetku, zvířat či blízkých osob. Tímto manipulativním chováním se pachatel snaží dát oběti najevo, že vina je na její straně a za vše může jen ona.

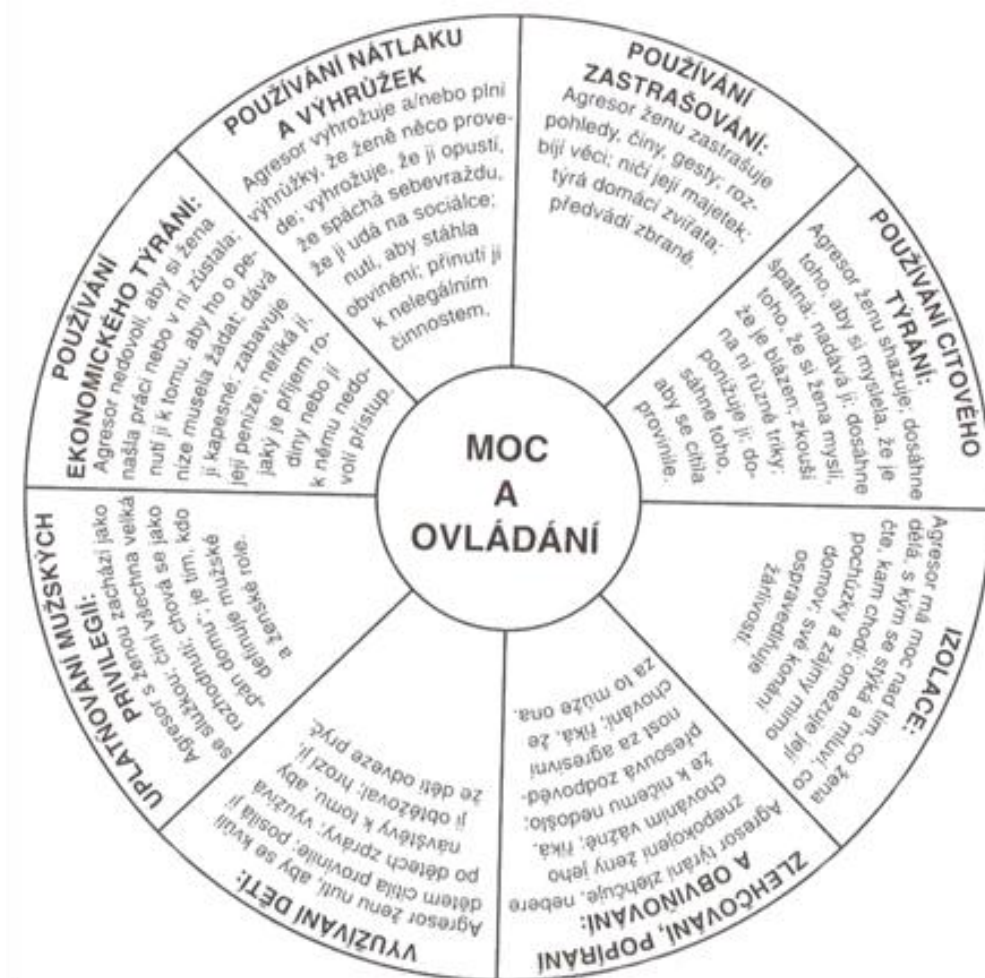
Mezi další formy domácího násilí řadíme i sociální, spirituální, homofobní i imigrační násilí. Tyto formy jsou více specifickéjší, neboť obsahují konkrétní druh působení pachatele na svou oběť.

K příčinám domácího násilí téměř vždy vede souhrn více faktorů. Ne v každém konkrétním případě lze stanovit jednoznačné příčiny. „*K domácímu násilí dochází podle odborníků obvykle z důvodu přílišné intenzity emocí mezi blízkými členy rodiny, u nichž se mísí často láska a nenávisť. Averse, animozity a konflikty, které propuknou v domácnosti, mohou vést k daleko větším problémům než v kterémkoli jiném společenství.*“ (Králičková, Právo proti domácímu násilí, str. 7). Mezi faktory podmiňující vznik domácího násilí spadá především samotná osobnost pachatele, tolerantní postoj společnosti, patriarchální pohled na rodinu, finanční problémy, ztráta zaměstnání, sociální izolace, identifikace s agresivními vzory chování, lhostejnost okolí k domácímu násilí a transgenerační napodobování (přenos z širších rodinných vazeb).

1.2 Duluthský model

V grafickém schématu pod názvem „duluthský model“ rozpoznáváme několik druhů agresivního chování. „Toto schéma, které běžně používají organizace, například britská Women's Aid, dobře ukazuje, jak citové týrány posiluje a podporuje fyzické a sexuální násilí. Středem kruhu je moc a ovládnutí, což je cílem a výsledkem násilí a týrány.“ (H.L.Conwayová, Domácí násilí, str. 15).

Obr. 1: Duluthský model

1.3 Specifika jevu domácího násilí

Aby mohla Policie České Republiky kvalifikovat případ jako domácí násilí, je nutné, aby byly zastoupeny všechny níže uvedené složky v daném jednání, neboť absence, byť jediné složky, nenaplňuje skutkovou podstatu dle právního předpisu (ZPPP č. 200/2008) a nelze případ kvalifikovat jako domácí násilí.

- 1) **Jasně role** - Oběť je s agresorem téměř vždy v blízkém vztahu (družka, manžel, milenec, přítel), kdy spolu žijí ve společném obydlí. Roli zde hraje citová blízkost, ale i ekonomická závislost,
- 2) **Páchání násilí v soukromí** - Násilí se odehrává v soukromí a beze svědků. Agresor má za cíl udržení moci nad obětí a kontroly nad jejím životem, většinou je to muž s nedostatkem empatie, člověk dvojitá tvář, kdy na veřejnosti působí jako milý, komunikativní a zdvořilý muž a doma jako despota,
- 3) **Opakovatelnost a postupný nárůst intenzity** - Útoky agresora se zvyšují, jsou opakované, a postupně nabývají na intenzitě jak v četnosti, tak v závažnosti útoků. K útokům dochází v cyklech, střídá se období vzrůstání násilí, poté období omluv „s květinami v ruce“ a srdcervoucí usmířování, období klidu a poté opět období násilí.

1.4 Pachatelé a oběti domácího násilí

Vždy je třeba rozlišovat mezi pachatelem a obětí. Lze říci, že při vzniku jakéhokoliv konfliktu, kdy dojde k fyzickému, sexuálnímu, psychickému či jinému druhu násilí, vystupují vždy minimálně dvě strany, které se tohoto sporu účastní.

Pachatelem domácího násilí může být kdokoli. Mýtus, že slušní lidé násilí nikdy nepáchají, je vyvrácen. Dle Bílého kruhu bezpečí násilníci pochází z etnických, socioekonomických, náboženských a rasových skupin a chování na veřejnosti se značně liší od chování v soukromí. Dle studií je ale prokázáno, že mezi obětí a pachatelem je ve většině případů blízký rodinný vztah. Řada odborníků se shoduje, že co se týče charakteristických rysů pachatele, nejčastěji jsou uváděny tyto rysy: zvýšená agresivita, nízká sebeúcta, závislost na návykových látkách, vysoká žárlivost, nedostatečná kontrola impulzů, psychické problémy či psychiatrické onemocnění, víra v patriarchální a tradiční rodinu, neadekvátní reakce na stres, vynucování sexu ke zvýšení sebeúcty. *„Genderové teorie mají naopak za to, že násilníkům v dětství chyběla pozitivně vnímaná postava otce nebo žili v rodině s extrémně patriarchální strukturou. Bez ohledu na teorie lze uzavřít, že profil pachatele je dán slovy dominance, kontrola, potřeba pomoci.“* (Králičková, Právo proti domácímu násilí, str. 9).

Obětí je osoba, které byla způsobena újma, mající vliv na fyzickou a psychickou integritu, dále újma na zdraví v důsledku konání jiné osoby. Obětí se může stát kdokoliv bez ohledu na věk, pohlaví, vzdělání, postavení v rodině i ve společnosti, kulturní odlišnosti. Jakékoliv násilné jednání má na oběť velký vliv. *„Zasahuje do její integrity a zůstává zakořeněně hluboko uvnitř každého jedince. Na základě těchto zkušeností oběť přehodnocuje své hodnoty a své priority, a podle nových kritérií rozhoduje a jedná. Zde nezávisí na tom, jestli byla osoba obětí v raném dětství či v dospělosti.“* (Bc. práce: Ženy jako oběti domácího násilí, Masarykova Univerzita, Brno 2009, Miroslav Polách, str. 14).

2 ŽENA JAKO OBĚŤ DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Osobnostní profil oběti domácího násilí, který by byl ucelený, bohužel neexistuje. Obětí domácího násilí se může stát kdokoli a kdykoli, bez ohledu na pohlaví, věk či vzdělání a ekonomickou situaci. Predispozicí však zde mohou být i negativní zážitky z dětství, kdy byla osoba sama týrána, anebo byla svědkem násilí. V tomto případě se může stát, že bude v budoucnu obětí domácího násilí, nebo mu bude obtížně odolávat.

V opačném případě lze tedy i připustit, že výše zmíněná negativní zkušenost může osobu podpořit chovat se násilnický.

2.1 Týraná a zneužívaná žena

Týraná a zneužívaná žena se v důsledku násilí cítí oslabena a to nejen fyzicky, ale i citově. Z tohoto důvodu jsou mezi ní a ostatním okolím narušeny mezilidské vztahy. Výjimkou není ani celkové utlumení sociálních vazeb se svým okolím. Pro ženu je domácí násilí psychickou a fyzickou zátěží, což se odráží na změně její osobnosti.

Negativním jevem, který se u týrané ženy vyskytuje, je tzv. **Syndrom týrané ženy**. *„Tato porucha má specifické projevy i důsledky, které vedou ke snížení pudu sebezáchovy a schopnosti racionálního uvažování. Žena nedokáže účinně reagovat na násilí, které je na ní pácháno, a stává se tak pro násilníka snadnou kořistí. Tento termín je používán od 80. let 20. století, kdy se do popředí diskusí dostalo téma o násilí na ženách jako takových. (Bc. práce: Ženy jako oběti domácího násilí, Masarykova Univerzita, Brno 2009, Miroslav Polách, str. 27).*

2.2 Posttraumatická stresová porucha

Tato porucha (někdy označována i pod termínem reaktivní porucha) se může objevit jak u přímých, tak i nepřímých obětí domácího násilí. Projevuje se jak u dospělých, tak i u dětí. Tímto termínem označujeme soubor poruch chování, prožívání a somatické reakce, kterými mohou být nevolnosti, třes, poruchy spánku, nadměrná potivost apod. a dále psychosomatické reakce jako bolesti hlavy, zažívací problémy, které jsou následkem extrémního stresového prožitku. Příznaky se ale nemusí projevit ihned po násilném aktu, ale i po delší době. Ženy, které prožívají domácí násilí, jsou také velmi náchylné ke vzniku různých neuróz.

Příčinou nemusí být pouze fyzické, ale i psychické, sexuální a ekonomické násilí. Pokud se tato porucha včas neodhalí a neléčí se, může trvat i několik let, v krajním případě může vést až ke změně celé osobnosti.

Mezi symptomy posttraumatické stresové poruchy řadíme:

- Vyhýbání se vzpomínkám na prožité násilí
- Setrvání ve střehu
- Nutkání opakovaně prožívat událost
- Existence traumatické události
- Oběť není schopna se uvolnit

2.3 Stockholmský syndrom

Při dlouhodobém případě domácího násilí se lze setkat s touto poruchou, která má svou historii od roku 1974, kdy ve Stockholmu při bankovní loupeži byli zajati čtyři lidé a byli zde drženi po dobu šesti dnů. Během této doby se mezi pachateli a oběťmi vytvořil specifický vztah, při němž se chtěli oběti pachatelům zavděčit, a tím pro sebe získat lepší zacházení. Při zákroku policistů se oběti začali bránit a policisty vnímali spíše jako nepřátele.

Stockholmský syndrom se rozvine při těchto podmínkách:

- Život oběti je v ohrožení
- Oběť se domnívá, že únik není možný a nemůže tedy nijak uniknout
- Izolace obětí od okolí
- K pachateli oběť pociťuje jistou míru náklonnosti

V případě žen, které jsou obětí domácího násilí, také dochází k tzv. identifikaci oběti s násilníkem. Seběmenší projev náklonnosti ze strany násilníka oběť odvádí od myšlenky násilníka opustit a též při řešení situace při zákroku policie partnera mnohdy brání a snaží se mu pomoci.

2.4 Následky týrání

„Je jedno, kde jsem byla. Všude, kam jsem se pohnula, jsem se cítila v nebezpečí. Zešilela jsem z toho všeho, bylo toho na mě prostě najednou až příliš. A to bylo bezpochyby kvůli tomu, jak se ke mě choval, to je jisté. Měla jsem deprese, protože jsem si myslela, že už za nic nestojím a že jsem úplně nula, neměla jsem k sobě naprosto žádnou úctu. Všechno se mi zprotivilo, vlastně se mi zprotivil i celý můj život. Neviděla jsem ani jeden jediný důvod, proč bych měla nadále žít. Měla jsem všeho prostě plné zuby.“ (In. Buskotte, Z pekla ven, str. 74). Německá studie prokázala, že až dvě třetiny všech týraných žen často bývají fyzicky zraněné. Mezi fyzická zranění patří modřiny, bolesti, pohmožděniny, ale i otevřené rány, zranění hlavy, tržné rány v obličeji, zlomeniny i popáleniny. U třetiny těchto žen byla zranění natolik vážná, že musely navštívit nemocnici a zranění si nechat ošetřit. I přes všechno se některé ženy rozhodly nemocnici opustit, neboť se styděly, anebo se bály důsledků. Některé, aby nemusely přiznat pravdu a udávat manžela, si vymýšlejí různé historky a příhody, jak ke zranění došly. Většina týraných žen utrpí vážné psychické následky, kterými jsou deprese, pocity strachu, sklíčenost, poruchy spánku, úvahy o sebevraždě, jsou unavené a vyčerpané. *„Za určitých okolností může soužití s násilím vést dokonce k tzv. traumatu. Traumata jsou tedy „události“, které jsou silnější než naše mysl. Například životu nebezpečná situace nebo intenzivní pocity strachu a bezmoci dávají postiženým ženám právě takové pocity, že nad celou situací ztratily kontrolu, že tuto kontrolu nemají ani nad svým jednáním a nad svým životem.“* (Buskotte, Z pekla ven, str. 75). Při následcích týrání nevylučujeme ani zdravotní a sociální dopady.

Následky týrání dělíme na dva dopady:

- Bezprostřední dopad

Je důsledkem vyvolané akutní krize. Jedná se o krátkodobý dopad domácího násilí, kdy následky nemusí být zcela tak vážné. Nelze ani tento dopad podceňovat, i při krátkodobém násilí může docházet k vážnějším fyzickým poraněním s psychickým dopadem.

- Dlouhodobý dopad

Ženy, které jsou dlouhodobě týrány, volí východisko opuštění domova v případech ohrožení jejího života či ohrožení života jejich dětí. V tomto případě je dopad na psychickou stránku značný. Nemusí se již jednat o somatické a psychosomatické potíže, ale žena v tomto případě může sklouznout k těžkým depresím, stavům sebepoškozování, abúzu alkoholu nebo jiných drog. Žena je poté sociálně znevýhodněna, dochází k částečnému i úplnému vyloučení ze společnosti. Vzhledem k prožitým událostem má žena i problémy v navazování partnerských vztahů. Další stresové reakce vyúsťují v ženě nadále při styku s násilníkem v období péče o děti, kdy žena má v násilníkovi značnou nedůvěru. Následky násilí zanechávají na týrané ženě devastující účinky na těle i na duši.

2.5 Stalking (pronásledování)

Stalking je jedna z podob násilí, která byla dlouhou dobu opomíjena. Je to posedlost, fixace na osobu, kterou systematicky obtěžuje pozorností, o kterou oběť nestojí. Oběť je pronásledována na každém kroku a to formou sledování, dopisy, SMS či telefonicky do její blízkosti. Tato forma pronásledování je buď zapříčiněna láskou, obdivem či nenávistí a zlobou. V nejobvyklejších případech jde o partnery, kteří nemohou unést rozchod s partnerkou. Muži poté často bývají agresivní a neoblomní. *„Stalking je obecně velmi nebezpečný fenomén, jedná se o úmyslné, zlovolné pronásledování a obtěžování jiné osoby, které snižuje kvalitu jejího života a ohrožuje její bezpečnost.“* (Buskotte, Z pekla ven, str. 47). Stalker svou oběť může přivést až k naprostému nervovému kolapsu, proto se tento fenomén řadí mezi životu nebezpečné formy násilí. V devadesátých letech minulého století se stalking řadil mezi sledování a obtěžování celebrit (herců, politiků, sportovců, modelek a zpěváků). Stalking se projevuje nepříjemnými telefonáty, číháním před domem, pomluvami, propícháváním pneumatik u auta, vzkazy na domech, dále ubližováním a psychickým týráním v podobě ubližování domácím mazlíčkům, přátelům, rodině, ale i zasíláním dárků, květin, aj.

Studie uvádí, že zhruba 2 – 8 % obyvatel se stává oběťmi stalkingu, kdy postiženy jsou především ženy. Pachateli jsou ve většině případů právě manželé, partneři či milenci, někdy kolegové z práce či sousedé. Stalking zahrnuje široké spektrum jednání, od mírného obtěžování (sledování) až po fyzické útoky a výhrůžky ublížení až smrti. „*Bývalý přítel, který vás po rozchodu prostě nenechá na pokoji, je snad to nejhorší, co může být,*“ říká paní Angelika (48). *Nejen, že postával stále přede dveřmi jejího domu, dokonce ji pak navštěvoval i v obchodě, ve kterém pracovala. Jednou přišel do obchodu za ní a začal ji škrtit šňůrou na prádlo. Pak se musel u soudu zodpovídat z těžkého ublížení na zdraví.*“ (Buskotte, Z pekla ven, str. 46).

2.5.1 Kde stalking začíná?

Dle názorů odborníků z řad psychologů a kriminologů je sestaveno kritérium, dle kterého lze rozlišit mírné či nebezpečné chování, které by mohlo vyústit v problém. Dle Buskotte: Z pekla ven lze říci, že o stalking se jedná, když:

- Stalker omezuje osobní svobodu či svobodu volného pohybu oběti (navazování neustálého kontaktu a rozhovoru, pronásledování na ulici)
- Stalker nenechá oběť na pokoji i po výslovném odmítnutí. V těchto momentech se ale obtěžování naopak začne stupňovat.
- Stalking nazýváme i v případě, kdy se aktivity pachatele opakují a trvají i delší časové období.
- O stalkingu hovoříme v případě, kdy pachatel u oběti vyvolává strach, stres a starosti. Tuto situaci je třeba ale posoudit u oběti samé.

2.5.2 Motivace pachatele

Pachatel si na svou oběť většinou dělá výhradní nárok a právo. Jednoduše chce pachatel svou oběť vlastnit. Pachatel se domnívá, že je mu oběť souzena a nechce se jí za žádnou cenu vzdát. Myslí si, že ho partnerka stále miluje, když ho milovala i před tím a proto chce být i nadále s ní a starat se o ní. Toto šílené chování ale ne vždy lze škatulkovat pod štítkování duševně nemocného, nepříčetného či psychopatického člověka. Tyto vlastnosti se týkají pouze malé skupiny stalkerů. K tomuto názoru vedou hlavně detektivní či krimi filmy, ve skutečnosti jsou ale stalkeri naprosto normální a nenápadní lidé, kteří vedou naprosto běžné životy. Stalkeri jsou ve většině případů bývalí manželé či partneři, kteří se s rozchodem nemohou vyrovnat. Když se ale nad takovýmto chováním zamyslíme hlouběji, s opravdovou láskou takové chování nemá vlastně nic společného. Je zde obsažena pouze touha po kontrole a moci.

2.5.3 Typy stalkerů

Dle Buskotte řadíme stalkery do pěti kategorií:

- 1) **Odmítnutý stalker** – může být velice agresivní a nebezpečný a to nejen k samotné oběti, ale i k lidem v jejím okolí. Tento stalker si zakládá na dřívějším, spíše povrchním a velice krátkém vztahu, kdy si stále nechce připustit konec vztahu a stále chce svou oběť získat nazpět. Jsou přesvědčeni, že svou oběť přivedou k rozumu. Někteří stalkeri v této kategorii se chtějí pouze pomstít za to, že byli odmítnuti a opuštěni,
- 2) **Rozhněvaný stalker** – používá ve většině případů verbální nadávky, urážky a výhružky, čímž svou oběť chce zaskočit a ublížit jí, neboť má dojem, že mu bylo ukřivděno a chápe sám sebe jako oběť, která se musí bránit v nespravedlivém zacházení a jednání. Motorem pro něj je touha po odvetě a pomstě,

- 3) **Intimní neboli vztah hledající stalker** – tento typ stalkera je do oběti velice nešťastně zamilovaný a věří, že ho oběť bude také milovat. Věří, že jejich vztah již existuje a není si vědom, že tomu tak není a jeho cit ani zájem opřítovány nejsou. Odmítá i ignoruje odmítnutí, vnímá jej jako tajné znamení a tím je se jeho motivace samozřejmě ještě zvyšuje. Patří sem i „nekompetentní ctitel“, viz. níže,

- 4) **Nekompetentní ctitel** – nerozumí tomu, proč ho milovaná osoba stále odmítá, věří, že má na oběť výhradní právo. Oběti se vnucuje a to velmi intenzivně a někdy i agresivně. Od intimního stalkera se liší pouze tím, že pokud jsou mu do konání postaveny nějaké překážky (rozhodnutí soudu), stáhne se do ústraní a v brzké době si najde jinou oběť,

- 5) **Kořistnický stalker** – tato skupina je relativně malá, jedná se o stalkery, kteří chtějí vykonávat násilnou činnost a agresi. Oběť zpočátku pouze pozorují a zjišťují si o ní co nejvíce informací, poté zaútočí. Snaží se být ale od předešlých typů stalkerů co nejdiskrétnější a nechtějí být odhaleni. Jediné, na co se tito stalkeři chystají, je útok.

3 SUBJEKTY POMÁHAJÍCÍ ŽENÁM, JAKO OBĚTEM DOMÁCÍHO NÁSILÍ

3.1 Azylové domy

„Od 70. let minulého století, kdy byly založeny první specializované azylové domy, fungují jako důležitý faktor společenského rozvoje nejen tím, že poskytují ženám a dětem bezpečné prostředí, ale také prosazováním rovnosti mezi muži a ženami a základních lidských práv na tělesnou, emocionální a mentální integritu“. (Občanské sdružení ROSA, Cesta z násilí, str. 7).

V současné době je v Evropě asi 1500 azylových domů, z nichž první byl založen v roce 1972 v Londýně. Nedostatek azylových domů je především v zemích východních a jižních. Azylové domy nabízí své služby tehdy, když se ve svém vlastním domě necítíte bezpečně, když nemáte nikoho, na koho se můžete obrátit, když nemůžete využít pomoci od blízkých osob. Ovšem s pomocí azylového domu lze počítat i v případě, že policie již z domu agresivního pachatele vykázala a zakázala mu na určitou dobu přístup. Azylové domy (setkat se můžeme i s jinými názvy, např: Dům pro matku a dítě, AD Bethel, Útočiště o.s., Ostrov bezpečí, aj.) jsou mnohdy často kapacitně naplněny a je nutné na ubytování čekat. V případě nutnosti utajeného bydlení si pracovnice domu s obětí telefonicky sjedná schůzku a následně oběť doprovodí do utajeného bydlení. V azylovém domě oběť může vést samostatný a plnohodnotný život. V apartmánech či pokojích má oběť vlastní soukromí. Během pobytu má oběť možnost být v kontaktu s vyškolenými a profesionálními odborníky z oblasti sociologie, psychologie nebo pedagogiky. Co se týče financování azylových domů, tak v posledních desetiletích mají moderní demokratické státy, které za svou důležitou funkci považují poskytování sociální a základní zdravotní péče, tendenci svěřovat státní služby k rukám neziskových organizací. *„Tyto organizace jsou nezávislá, nezisková sdružení, která jsou financována z veřejných zdrojů s cílem plnit důležitou sociální či politickou roli a poskytovat specifické*

služby“. (Občanské sdružení ROSA, Cesta z násilí, str. 30). Je pochopitelné, že stát, který vkládá finance do azylových domů, požaduje, aby byly splněna kritéria a standardy kvality pro poskytování sociálních služeb. *„Zároveň je nezbytné, aby státní instituce respektovaly profesionální nezávislost azylového domu. Kvalita služeb v azylovém domě by měla být pravidelně kontrolována prostřednictvím interních a externích evaluací. Neměli bychom však zapomínat na to, že kvalita poskytovaných služeb je závislá na dostupnosti adekvátních finančních zdrojů“*. (Občanské sdružení ROSA, Cesta z násilí, str. 31).

Dle Občanského sdružení ROSA (Cesta z násilí), lze shrnout do smlouvy doporučení pro financování specializovaných azylových domů pro ženy následující:

- Azylové domy by měly být provozovány hlavně ženskými neziskovými organizacemi
- Azylové domy by měly mít zakotveny zákonem finanční zajištění provozu
- Aby mohly azylové domy, krizové linky, poradny, a jiné specializované služby fungovat kvalitně, je nutné mít se státními a místními institucemi podepsány dlouhodobé smlouvy, či smlouvy na dobu neurčitou
- Smlouva o financování by neměla být dělena na smlouvy k jednotlivým službám, ale měla by zahrnovat všechny poskytované služby
- Financování by mělo také zahrnovat PR aktivity a kampaně na zvyšování povědomí o problému, školení i prevenci
- Pobyt žen a jejich dětí by měl být v azylovém domě bezplatný
- Azylový dům si může každá žena vybrat dle svého uvážení a nemusí se ohlížet pouze po azylových domech v místě bydliště
- Financování ze soukromých zdrojů by mělo být používáno pouze na doplňkové služby, jakými jsou TV, PC, dětská hřiště, atd.
- Jasné stanovení, že soukromé finanční zdroje by neměly mít vliv na výši finančních příspěvků státu
- Uznání profesionální nezávislosti dané služby

Finanční podpora může být získávána z finančních a hmotných darů, spoluprací s firmami, soukromou podporou, organizováním různých akcí či charitativních burz jako jsou burzy hraček, oblečení, ručně vyráběných předmětů, atd.

Služby pro ženy:

Azylové domy nabízejí pro své klientky mnoho podpůrných služeb a širokou škálu aktivit. Aby mohly ženy do azylového domu přijít kdykoliv, je zřízena **24hodinová služba**, která je ale až druhým krokem. První krok je již zmíněný telefonní kontakt na krizové telefonické lince s poradenstvím. V každém městě/regionu je minimálně jeden azylový dům. Pokud je v regionu pouze jeden azylový dům, musí být otevřen 24 hodin denně. Většina azylových domů poskytuje bezplatnou dopravu či dopravu s co nejnižší cenou. Jednou z klíčových služeb je **poradenství**, které ženám poskytne informace o všech dostupných službách, informuje o jejich právech a možnostech. Aby si ženy uvědomily, že nejsou samy, kdo zažil domácí násilí, nabízejí azylové domy různé formy **skupinové práce**, kde si ženy v kolektivu mohou diskutovat a radit si. Cílem je získat opět sebevědomí. Tvůrčí skupina umožňuje ženám vyjádřit se prostřednictvím malování, herectví, zpívání, divadelních představení, atd. Nejvyšší prioritou všech pracovníků azylových domů a poradenství je zajištění **bezpečnostního plánu**, který je nutné plánovat a realizovat bez ohledu na to, zda žena zůstane či nezůstane v azylovém domě. Každá žena by se měla umět před násilím ubránit, proto je v azylových domech zřízen kurz **sebeobrany**. Speciální sebeobrana pro ženy je Wen Do. Všechny ženy, které se stanou obětí domácího násilí, by měly být informovány o svých zákonných právech a možnostech. **Právní pomoc** by měla zahrnovat zákony týkající se okamžité ochrany, postupy policie, předběžná opatření, manželské a rozvodové právo, právo rodičů, zákony o migraci, trestní právo, práva obětí a odškodnění v trestním a občanském právu, předpisy sociálního pojištění a státní sociální podpory, zákon podporující bydlení. Pracovnice většinou ženu doprovází na policii, k soudu a připravují ji na právní postupy a soudní řízení.

3.2 Intervenční centra

Intervenční centra fungují v České Republice od 1. 1. 2007, kdy vešel v platnost i nový zákon 135/2006 Sb., Zákon na ochranu před domácím násilím. V každém kraji je jedno centrum, na Moravě jsou centra dvě. Celkem je v České republice 15 center a je to služba pro okamžitou pomoc. „*Poskytují intenzivní krátkodobou intervenční pomoc ohroženým osobám, které převádějí podle potřeby do dlouhodobější péče návazných organizací podle potřeby a přání ohrožených*“. (Buskotte, Z pekla ven, str. 115). Toto centrum je povinno do 48 hodin od předání informací policií zkontaktovat oběť. Pomáhá ženě vyhledat jinou alternativu v bydlení a pomáhá a podporuje jí v konání a vyřešení celé traumatické situace.

Intervenční centra poskytují oběti informace o právech a o znění zákona o ochraně ohrožených osob, dále radí, jakým způsobem může oběť aplikovat tento zákon právě v konkrétním případě, jakými prostředky lze chránit děti oběti, jaké jsou možnosti v rámci právní, finanční, psychologické, sociální či terapeutické pomoci. Po vykazání či zákazu vstupu agresora do společné domácnosti Policií ČR, je Policie ČR povinna do 24 hodin kontaktovat intervenční centrum a předat hlášení o domácím násilí, přičemž není nutný souhlas oběti. „*Samozřejmě s intervenčním centrem se může spojit kdokoli, kdo bude akutně potřebovat pomoc v případě domácího násilí, nezávisle na práci či souhlasu policie*“. (Buskotte, Z pekla ven, str. 115). Tato centra jsou povinna oznámit příslušnému krajskému úřadu informaci o počtu osob ohrožených násilným chováním, kterým byla pomoc poskytnuta. Veškeré služby intervenčního centra jsou zcela bezplatné.

3.3 O.S. ROSA

ROSA pomáhá ženám a jejich dětem již od roku 1993 zprvu jako nadace, poté od roku 1998 jako občanské sdružení.

Je to nestátní nezisková organizace zaměřující se na komplexní pomoc ženám – obětem domácího násilí a jejich dětem a na prevenci tohoto jevu. Součástí je i odborné specializované poradenství, krizová intervence, sociálně-terapeutické poradenství, vytvoření bezpečnostního plánu, telefonická krizová pomoc a poskytování utajeného azylového bydlení.

Cíle organizace: ROSA - centrum pro týrané a osamělé ženy
(<http://www.rosa-os.cz/> , 10. 8 .2012, 15:28)

Sdružení ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy zřizuje a provozuje centrum pomoci pro týrané ženy. Hlavním cílem organizace je pomáhat obětem domácího násilí prostřednictvím registrovaných sociálních služeb. Smyslem je poskytnutí bezpečí, jistoty, posilování klientek, aby našly sílu a pomalu vlastními silami dokázaly situaci změnit. ROSA spolupracuje se státními orgány (policie, soudy, OSPODy) v případech domácího násilí tak, aby oběti domácího násilí nebyly viktimizovány, dbalo se na ochranu dětí, svědků domácího násilí a zvyšovalo se povědomí o problematice domácího násilí a potřebách obětí a jejich ochrany. ROSA usiluje o zakotvení utajenosti azylového ubytování pro ženy, oběti domácího násilí zákonem a specifickými předpisy a poskytuje týraným ženám azylové ubytování na adrese, která zůstává díky specifickým opatřením utajena. ROSA v rámci minimalizace dopadů partnerského násilí pořádá vzdělávací a preventivní aktivity pro širokou odbornou veřejnost, základní, střední a vyšší odborné školy.

Pracovníky o.s. ROSA jsou pouze ženy, které prošly řadou odborných výcviků a školení a které se řídí etickým kodexem, který je založen na ochraně práv žen, úctě, mlčenlivosti a bezplatném poskytování psychosociálního poradenství.

Jako přímou pomoc obětem domácího násilí má ROSA registrovány podle zákona č. 108/2006 Sb. o sociálních službách 3 sociální služby:

- Odborné sociální poradenství – v informačním centru nabízí bezplatné jednorázové i dlouhodobé poradenství (sociálně právní, psychosociální a socioterapeutické). V případě potřeby i právní poradenství
- Azylové ubytování – zde jsou přijímány ženy i jejich děti, které jsou ohroženy násilím v rodině. Jsou zde přijímány ženy až po vstupní konzultaci v informačním a poradenském centru ROSA. Pobyt si ženy platí samy
- Telefonickou krizovou pomoc – slouží obětem domácího násilí, násilí ve vztazích, pracovníkům státních institucí, příbuzným obětí, sociálních odborů a neziskovým organizacím.

V Informačním a poradenském centru ROSA bylo v letech 1998 - 2010 poskytnuto celkem 10.542 konzultací 2.180 ženám. Azylový dům ROSA pomohl v letech 1998 - 2010 celkem 206 ženám a 237 dětem. Od roku 1998 do konce roku 2010 bylo poskytnuto 16.607 krizových telefonických intervencí.

Mezi další služby, které o.s. ROSA poskytuje, jsou i přednášky, semináře, konference a informační zpravodaje pro odbornou i širší veřejnost, provozuje i preventivně zaměřené webové stránky www.stopnasili.cz.

3.4 Dona Linka

Dle webových stránek <http://www.donalinka.cz/dona-linka/zakladni-informace/>, 10. 8. 2012, 17:40h) je Dona Linka:

- specializovaná celostátní služba telefonické krizové pomoci pro osoby ohrožené domácím násilím
- pracuje v nepřetržitém provozu od 11. září 2001
- pomáhá každému, kdo se cítí ohrožen domácím násilím nebo je svědkem domácího násilí
- pomáhá profesionálům, kteří při výkonu svého povolání přicházejí do prvního či opakovaného kontaktu s osobou ohroženou domácím násilím
- respektuje anonymitu klientů
- respektuje požadavek diskrétnosti
- garantuje vysoký standard služeb

Osobám ohroženým domácím násilím, jejich příbuzným a známým nabízí porozumění a důvěru, poskytuje okamžitou odbornou psychologickou, právní, organizační a morální podporu, pomůže orientovat se v aktuální situaci, pomáhá sestavit individuální bezpečnostní plán, poskytne praktické rady a pomůže nalézt další vhodný postup, předá informace o možných sociálně-právních a trestněprávních opatřeních, zejména rady směřující k bezpečnému zastavení domácího násilí, například využitím institutu vykázání (zák. 135/2006 Sb.), pomůže orientovat se v systému služeb sociální záchranné sítě pro oběti domácího násilí a trestných činů, zejména prostřednictvím sítě intervenčních center v krajích, pomůže vyhledat bezpečné ubytování, přivolá v případech vážného ohrožení zdraví a života urgentní pomoc

3.5 Bílý kruh bezpečí

Toto občanské sdružení je v České Republice již od roku 1991 a jeho posláním je pomoc obětem trestných činů v České Republice. Pomoc obsahuje právní informace, psychologické poradenství a sociální poradenství.

Lze zde dále očekávat: (<http://www.bkb.cz/o-nas/poslani-a-cinnost/>, 10.8.2012, 18:00h)

- poskytnutí bezpečného prostoru a podpory při ventilaci emocí (stud, ponížení, lítost, hněv, zármutek, pocit viny aj.)
- zmapování individuální situace, utřídění cílů a problémů
- pomoc při hledání strategií (krátkodobých i dlouhodobých)
- znovuoobnovení pocitu bezpečí
- prověření základních potřeb (zdraví, bydlení, finance, zaměstnání, vztahy aj.)
- informování o navazujících službách, event. doporučení nebo zprostředkování takové služby
- stanovení priorit, první nezbytné kroky k nápravě škod
- nabídku nadstandardních služeb BKB v mimořádně závažných případech

Poskytovaná pomoc vždy respektuje individuální potřeby oběti a její osobnost, přihlíží také k okolnostem trestného činu.

Další činnosti Bílého kruhu bezpečí je předkládání podnětů k zákonodárným iniciativám, spolupráce při tvorbě zákonů, osvěta, například přednášky, semináře, konference, publikační aktivity, vlastní projekty a účast v mezinárodních projektech, spolupráce s nestátními organizacemi, státní správou a místní samosprávou ČR, zahraniční spolupráce - členství ve Victim Support Europe.

Bílý kruh bezpečí nabízí obětem trestných činů, pozůstalým a svědkům

- čas na rozhovor
- právní informace
- setkání s psychologem
- praktické rady a pomoc
- morální a emocionální podporu
- návrat sebevědomí
- rady, jak získat odškodnění od pachatele a peněžitou pomoc státu

Pomoc Bílého kruhu bezpečí:

- je bezplatná, diskrétní (příchozí se nemusí představit), nezávislá, nestranná
- je určena obětem, pozůstalým po obětech a svědkům trestné činnosti
- je dostupná i obětem neoznámené trestné činnosti
- je komplexní, to znamená, že je poskytována současně dvojicí poradců (vysokoškolsky vzdělaným právníkem a interventem pro psychologickou pomoc obětem)
- je vždy individuální s přihlédnutím k osobnosti oběti a okolnostem trestného činu.

Nadstandardní služby

Kromě bezplatných konzultací s odborníky nabízí Bílý kruh bezpečí ve zvlášť závažných případech spojených s násilným trestným činem své nadstandardní služby.

- **Víkendové psychorekondiční pobyty**
- **Doprovody k soudům, návštěvy v nemocnicích**
- **Krátkodobá podpůrná individuální terapie**
- **Spolupráce s Nadačním fondem Filipa Venclíka**

3.6 Státní zaměstnanci

3.6.1 Státní zastupitelství

Dalším a velmi důležitým subjektem je státní zástupce. Státní zástupce může již v přípravném řízení rozhodnout o některých opatřeních týkající se jak násilné osoby, tak oběti samotné. V případě ochrany oběti je nutné velice pečlivě zvážit vazební stíhání pachatele, neboť je velice časté, že při trestním stíhání pachatele na svobodě nezřídko dochází i k závažnějším následkům než doposud a mohou vést až k vážným zdravotním důsledkům oběti či jiných zúčastněných osob. Dle Králíčkové lze zde zvážit i případnou náhradu vazby, pokud o to obviněný sám žádá. I zde ale musí být zváženy všechny možné aspekty, zda pachatel nebude po svém propuštění zastrašovat či ovlivňovat poškozené, popřípadě v trestné činnosti nadále pokračovat. S tím souvisí i rozhodování v případech podmíněného zastavení trestního stíhání. Lze uvažovat i o zařazení pachatele do programů psychoterapeutických pro násilné osoby a to nejen jako podmínku pro zastavení trestního stíhání, ale i jako povinnost, že si pachatel chce svoji rodinu nadále udržet. Státní zástupce by měl vystupovat u soudu citlivě vzhledem k oběti a měl by disponovat znalostmi o dostupných službách pomoci obětem, též brát v úvahu i spolupráci s Probační a mediační službou. U následného *„navržení druhu a výše trestu je třeba vycházet z konkrétního jednání pachatele, jeho osobnosti, způsobu spáchání a toho, jaké jsou vztahy v rodině. Byť v případech domácího násilí jde většinou o přečiny, kde by měly být uplatňovány alternativní tresty, lze pochybovat např. o uložení trestu domácího vězení. Naopak trest obecně prospěšných prací by mohl být přínosný, neboť pachatel vykoná i nějakou činnost pro společnost, a to zadarmo a ve svém volném čase.“* (Králíčková, Právo proti domácímu násilí, str. 98).

3.6.2 Zdravotníci

Jsou osoby, které též mezi prvními mohou odhalit páchaní domácího násilí. Většinou se oběť na zdravotníky obrátí sama po násilném aktu, či je násilí odhaleno zdravotníky po náhodném zdravotnickém vyšetření. Lékaři se vždy musí oběti zeptat, co jí způsobilo zranění a vše důkladně zaznamenat do zdravotnické dokumentace, neboť ta je důležitým důkazním prostředkem pro další vyšetřování.

Pro postup lékařů v případech domácího násilí vydalo Ministerstvo zdravotnictví metodický pokyn.

3.6.3 Orgány sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)

„Jejich činnost upravuje zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů. Tyto orgány zasahují v případech domácího násilí zejména tehdy, jsou-li násilím ohroženy nezletilé děti. OSPOD zasahují hlavně prostřednictvím sociálních pracovníků, přičemž od roku 2006 mají ze zákona oprávnění utajit pobyt nezletilých dětí i osob ohrožených domácím násilím.“ (Diplomová práce: Domácí násilí, Masarykova univerzita, Brno 2007, Jana Šrámová, str. 54).

3.7 Právní aspekty domácího násilí

Mezi základní dokumenty, ve kterých jsou zakotvena základní práva a svobody a kde jsou stanoveny nejvýznamnější zásady, na kterých je právní řád České republiky postaven, je Ústava České republiky (ústavní zákon č. 1/1993 Sb.) a Listina základních práv a svobod (zákon č. 2/1993 Sb.).

„Domácí násilí v České republice se do povědomí právní legislativy dostalo o mnoho let později, než ve vyspělých západních zemích. Náš právní řád, naše zákony potřebovaly speciální právní úpravu, ohledně fenoménu domácího násilí a násilí v domácnosti jako celku, neboť stávající právní úprava již dostatečně nereagovala na daný problém z hlediska ochrany základních práv a svobod každého člověka“. (Bc. práce: Ženy jako oběti domácího násilí, Masarykova Univerzita, Brno 2009, Miroslav Polách, str. 37).

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava ČR a Listina základních práv a svobod, usnesením předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb. vyhlášená za součást ústavního pořádku (dále také jen „Listina“ nebo „LZPS“) jako normy nejvyšší právní síly zakotvují základní práva a svobody a stanoví nejvýznamnější zásady, na kterých je právní řád České republiky postaven.

Z hlediska problematiky domácího násilí mají zásadní význam zejména ustanovení **čl. 1** LZPS, který říká, že *lidé jsou svobodní a rovni v důstojnosti a právech* a **čl. 6 odst. 1**, který všem lidem bez rozdílu přiznává *právo na život*.

Dále pak **čl. 7** LZPS, který garantuje *nedotknutelnost osoby a zákaz krutého, nelidského nebo ponižujícího zacházení*. K porušení nedotknutelnosti osoby, resp. zásahu do ní nemusí dojít jen fyzickým „dotknutím“, jakým je zranění, napadení apod., ale jakkoliv. Zmíněný článek ve svém druhém odstavci zakazuje **ponižující zacházení s člověkem**. Takové zacházení definovala Evropská komise pro lidská práva jako „špatné zacházení, které má vzbudit v oběti pocity strachu, úzkosti a podřadnosti a které je schopné pokořit ji, ponižit a případně zlomit její fyzický nebo morální odpor“. Evropský soud pro lidská práva je definoval jako „zacházení, jež hrubým způsobem pokořuje

jednotlivce před jinými osobami nebo ho nutí jednat proti své vůli nebo proti svému svědomí.“

Čl. 10 odst. 1 Listiny základních práv a svobod zaručuje *právo osoby na zachování její lidské důstojnosti, osobní cti, dobré pověsti a na ochranu jména*. V praxi ovšem může docházet ke kolizi tohoto ustanovení s následujícím **odstavcem 2**, který stanoví, že *každý má právo na ochranu před neoprávněným zasahováním do soukromého a rodinného života*.

Čl. 12 LZPS upravuje *nedotknutelnost obydlí bez souhlasu toho, kdo v něm bydlí*. Zásahy do nedotknutelnosti mohou být zákonem dovoleny pouze, je-li to nezbytné pro ochranu života nebo zdraví osob nebo pro ochranu práv a svobod druhých. Toto ustanovení má zde návaznost na **§ 40 zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR**, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého je *policista oprávněn vstoupit bez souhlasu uživatele do obydlí, jiného prostoru nebo na pozemek a provést tam potřebné úkony nebo jiná opatření jen tehdy, jestliže věc nesnese odkladu a vstup tam je nezbytný pro ochranu života nebo zdraví osob anebo pro odvrácení závažného ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti*.

Policista je oprávněn otevřít byt nebo jiný uzavřený prostor, vstoupit do něho a provést potřebné služební zákroky, úkony a jiná opatření k odvrácení bezprostředního nebezpečí, jel-li důvodná obava, že je ohrožen život nebo zdraví osoby anebo hrozí-li větší škoda na majetku.

Dne 1. ledna 2007 nabyl účinnosti **zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím** (dále také jen jako „zákon o domácím násilí“) a který zásadním způsobem mění situaci ohrožených osob. Zákon zavádí komplexní a systémový přístup k ochraně a prevenci před domácím násilím. Propojuje a upravuje postupy justice, sociálních služeb a policie při řešení případů, které se týkají domácího násilí nejen na ženách. Podstatou tohoto zákona je možnost zásahu policie do vztahu mezi obětí a agresora, přičemž stát může vykázat agresora na přiměřenou dobu (10 dní) z obydlí, které sdílí společně s obětí. Touto novou právní úpravou tak byl dán jednoznačně najevo postoj státu, který veřejně projevil svou vůli

upřednostňovat právo na ochranu života, zdraví a lidské důstojnosti před ochranou vlastnických či užívací práv.

Dle trestního zákoníku č. 40/2009 Sb. může docházet v domácnosti k těmto trestným činům:

§ 199 Týrání osoby žijící ve společném obydlí

„Kdo týrá osobu blízkou nebo jinou osobu žijící s ním ve společném obydlí, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem, způsobí-li takovým činem těžkou újmu na zdraví, spáchá-li takový čin nejméně na dvou osobách, nebo páchá-li takový čin po delší dobu.

Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, způsobí-li činem těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob, nebo smrt.

Za týrání trestní právo považuje úmyslné zlé nakládání s blízkou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které tato osoba pociťuje jako těžké příkoří (může jít o bití, pálení či jiné tělesné poškozování, ale i psychické a sexuální násilí, vydírání nebo zneužívání, vyhrožování, nucení k ponižujícím úsluhám nebo jiným činnostem, kterou týranou osobou neúměrně fyzicky nebo psychicky zatěžují). Trvalost pachatelova jednání je nutno posuzovat v závislosti na intenzitě zlého nakládání. Nevyžaduje se, aby šlo o jednání soustavné nebo delší dobu trvající stejně jako vznik následků na zdraví. K zahájení trestního stíhání podle § 199 není třeba souhlasu poškozené/ho (oběti).

§ 198 Týrání svěřené osoby

Kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, může být potrestán odnětím svobody jeden rok až pět let. Odnětím svobody na dvě léta až osm let bude pachatel potrestán, pokud spáchá trestný čin zvlášť surovým způsobem, způsobí činem těžkou újmu na zdraví nebo páchá-li takový čin delší dobu.

Ustanovení chrání osoby, které vzhledem ke svému věku nebo z jiných důvodů jsou v péči nebo výchově jiných osob. Poškozeným může být nejen dítě, ale i osoba zletilá, která pro stáří, nemoc, invaliditu, mentální retardaci apod. je odkázána na péči jiných osob. Pachatelem může být jen ten, kdo vykonává ve vztahu k týrané osobě péči nebo výchovu (tedy nejen rodiče, ale i příbuzní, vychovatelé, ošetrovatelky, trenéři, přátelé, známí rodičů, kterým je poškozený svěřen jen na určitou dobu).

§ 354 Nebezpečné pronásledování

Kdo jiného dlouhodobě pronásleduje tím, že vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmou jemu nebo jeho osobám blízkým, vyhledává jeho osobní blízkost nebo jej sleduje, vytrvale jej prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak kontaktuje, omezuje jej v jeho obvyklém způsobu života, nebo zneužije jeho osobních údajů za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu a toto jednání je způsobilé vzbudit v něm důvodnou obavu o jeho život nebo zdraví nebo o život a zdraví osob jemu blízkých, bude potrestán odnětím Svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody na šest měsíců až tři roky bude pachatel potrestán, spáchá-li čin vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbraní, nebo nejméně dvěma osobami.

§ 145 Těžké ublížení na zdraví

Kdo jinému úmyslně způsobí těžkou újmu na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na tři léta až deset let. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dvou a více osobách, těhotné ženě, dítěti mladším 14 let, na svědkovi, opětovně. Na osm až patnáct let, bude potrestán způsobí-li činem smrt. Příprava je trestná. Těžkou újmou na zdraví se rozumí jen vážná porucha zdraví nebo vážné onemocnění, kdy za těchto podmínek je těžkou újmou na zdraví zmrzačení, ztráta nebo podstatné snížení pracovní způsobilosti, ochromení údu, ztráta nebo podstatné oslabení funkce smyslového ústrojí, poškození důležitého orgánu, zohydění, vyvolání potratu nebo usmrcení plodu, mučivé útrapy, delší dobu trvající porucha zdraví-

obvykle déle jak 6týdnů. (K otázce těžké újmy se vyjadřuje soudní znalec z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství.)

§ 146 Ublížení na zdraví

Kdo jinému úmyslně ublíží na zdraví, může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až tři léta.

Za „ublížení na zdraví“ můžeme pokládat takový stav - onemocnění, poranění - který porušením normálních tělesných nebo duševních funkcí znesnadňuje výkon obvyklé činnosti nebo má jiný vliv na obvyklý způsob života poškozeného a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření, i když nezanechává trvalé následky. Jedním v praxi hojně rozšířených kritérií při posuzování pojmu „ublížení na zdraví“ je pracovní neschopnost, tedy stav, kdy postižený je dočasně vyřazen z pracovního procesu.

§170 Zbavení osobní svobody

Kdo jiného bez oprávnění uvězní nebo jiným způsobem zbaví osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až osm let. Zbavení osobní svobody znamená trvalé nebo alespoň dlouho trvající omezení osobní svobody, které se blíží uvěznění, kdy osvobození je při něm velmi ztíženo a je zvláště obtížné.

§171 Omezování osobní svobody

Kdo jinému bez oprávnění brání v užívání osobní svobody, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody až na tři léta bude pachatel potrestán, spáchá-li čin v úmyslu usnadnit jiný trestný čin.

Bránění v užívání osobní svobody je zásah, jímž se znemožňuje nebo omezuje volný pohyb člověka a zároveň se mu zabraňuje o svém pohybu svobodně rozhodovat. K bránění užívat osobní svobody musí dojít bez oprávnění. (Může jít o omezování na krátkou dobu, které je nesnadno překonatelné.)

§175 Vydírání

Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl bude potrestán odnětím svobody. Pohrůzkou násilí se rozumí jak pohrůzka bezprostředního násilí, tak i pohrůzka násilí, které má být vykonáno nikoliv ihned, ale teprve v bližší nebo vzdálenější budoucnosti. Pohrůzka jiné těžké újmy může spočívat v hrozbě způsobení majetkové újmy, vážné újmy na cti a dobré pověsti, směřovat k rozvratu manželství nebo rodinného života apod.

§177 Útisk

Kdo jiného nutí, zneužívaje jeho tísně nebo závislosti, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Pachatel zde neuzívá násilí nebo pohrůzky násilí nebo pohrůzky jiné újmy, ale omezuje se na zneužití něčí tísně nebo závislosti (jde o méně intenzivní zásah do svobodného rozhodování, než je tomu u vydírání). Tíseň je stav, byť přechodný, vyvolaný nepříznivými okolnostmi, které vedou k omezení volnosti v rozhodování. Nepříznivé poměry se mohou týkat osobních, rodinných, majetkových či jiných poměrů, pro něž se utiskovaná osoba ocitá v těžkostech a nesnázích. Závislost je stav, v němž se osoba nemůže svobodně rozhodovat vzhledem k tomu, že je v určitém směru odkázána na pachatele.

§ 185 Znásilnění

Kdo jiného násilím nebo pohrůzkou násilí nebo pohrůzkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let. Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží na dítěti, nebo se zbraní. Odnětím svobody na pět až dvanáct let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin na dítěti mladším čtrnácti let, spáchá-li takový čin na osobě ve výkonu vazby, ochranného léčení, zabezpečovací detence, ochranné nebo ústavní výchovy nebo v jiném místě, kde je omezována osobní svoboda, nebo způsobí-li takovým činem těžkou

újmou na zdraví. Odnětím svobody na deset až šestnáct let bude pachatel potrestán, způsobil-li činem smrt. Příprava je trestná.

Nezáleží na věku osoby ani na pohlaví a vztahu k pachateli (v tomto smyslu může být obětí i malé dítě i manželka). Za násilí se považuje použití fyzické síly ze strany pachatele za účelem překonání nebo zamezení vážně míněného odporu oběti a dosažení soulože proti její vůli. Pohrůzka bezprostředního násilí je taková pohrůzka, z níž by bylo patrné, že násilí bude použito okamžitě, nepodrobí-li se napadená vůli útočníka.

§ 186 Sexuální nátlak

Kdo jiného násilím, pohrůzkou násilí nebo těžké újmy donutí k pohlavnímu sebeukájení, k obnažování nebo jinému srovnatelnému chování, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta.

§ 352 Násilí proti skupině obyvatel a proti jednotlivci

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, může být potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Jinou těžkou újmou může být např. i vyhrožování způsobením škody velkého rozsahu nebo na věci vysoké umělecké hodnoty, ke které má navíc poškozený citový vztah anebo vyhrožování usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví i osobě poškozenému blízké apod. Důvodnou obavou se rozumí vyšší stupeň tísnivého pocitu ze zla, kterým je vyhrožováno. Pokud je vyhrožování doprovázeno chováním, které ilustruje odhodlání pachatele vyhrůžky splnit (např. vyhrůzka usmrcením nebo způsobením těžké újmy na zdraví doprovázená šermováním nožem či pozvednutím jiné zbraně), lze dovodit, že je způsobilé vzbudit důvodnou obavu. Není třeba, aby ten, jemuž je vyhrožováno, byl přítomen. Stačí, když je vyhrůzka adresována poškozenému takovým způsobem, že pachatel si je vědom toho, že se poškozený o ní dozví (např. prostřednictvím další osoby, telefonicky, dopisem apod.). Záleží na konkrétních okolnostech, jak subjektivně pociťuje újmu ten, jemuž je vyhrožováno. Je-li pohrůzka

usmrcením nebo těžkou újmou na zdraví nebo jinou újmou prostředkem k vynucení určitého chování, jde o trestný čin vydírání.

§ 353 Nebezpečné vyhrožování

Kdo jinému vyhrožuje usmrcením, těžkou újmou na zdraví nebo jinou těžkou újmou takovým způsobem, že to může vzbudit důvodnou obavu, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok nebo zákazem činnosti. Odnětím svobody až na tři léta nebo zákazem činnosti bude pachatel potrestán, spáchá-li čin, jako člen organizované skupiny, vůči dítěti nebo těhotné ženě, se zbrání, na svědkovi, znalci nebo tlumočnickovi v souvislosti s výkonem jejich povinností, nebo na zdravotnickém pracovníkovi při výkonu zdravotnického zaměstnání nebo povolání nebo na jiném, který plnil svoji obdobnou povinnost vyplývající z jeho funkce nebo uloženou mu podle zákona.

§ 140 Vražda

Kdo jiného úmyslně usmrtí, bude potrestán odnětím svobody na deset až osmáct let. Kdo jiného usmrtí úmyslně s rozmyslem nebo po předchozím uvážení, bude potrestán odnětím svobody na dvanáct až dvacet let. Odnětím svobody na patnáct až dvacet let nebo výjimečným trestem bude pachatel potrestán, spáchá-li trestný čin ve dvou a více osobách, na těhotné ženě, dítěti mladším čtrnácti let, obzvláště surovým způsobem, opětovně (např. doživotí). Příprava je trestná - v praxi půjde také o případy pokusu vraždy.

§ 141 Zabití

Kdo jiného úmyslně usmrtí v silném rozrušení, strachu, úleku nebo zmatku anebo v důsledku předchozího zavrženíhodného jednání poškozeného, bude potrestán odnětím svobody na tři léta až osm let.

§178 Porušování domovní svobody

Kdo neoprávněně vnikne do obydlí jiného nebo tam neoprávněně setrvá, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta. Odnětím svobody na šest měsíců až tři léta bude pachatel potrestán, užije-li při činu násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí nebo překoná-li překážku, jejímž účelem je zabránit vniknutí. Odnětím svobody na jeden rok až pět let nebo peněžitým trestem bude pachatel potrestán, jestliže užije při činu násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí a takový čin spáchá se zbraní nebo nejméně se dvěma osobami.

VYKÁZÁNÍ

Dne 14. března 2006 byl přijat zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím.

Tento zákon umožňuje od 1. 1. 2007 **vykázání pachatele domácího násilí ze společně obývaného bytu či domu na dobu 10 dnů**. Předběžným opatřením bude možno požádat o prodloužení této doby a to maximálně na dobu jednoho roku. Po dobu vykázání se ohroženým osobám věnují intervenční centra, se kterými tento zákon také počítá. „ (<http://www.rosa-os.cz/domaci-nasili/legislativa-v-cr/> , 10. 8. 2012, 17:10h)

3.8 Příběhy týraných žen

(M. Vavroňová, Z. Prokopová: Přežila jsem...Výpovědi týraných žen, str. 5-8)

Marika se přestěhovala za manželem z malé vesnice do Prahy. Zpočátku se manžel neprojevoval nijak agresivně. Vše začalo zakazováním styku s přáteli. Snaha oběť odříznout od okolního světa je častým počátkem následného fyzického násilí. Manžel Mariku pomlouval i před jejími rodiči. "Zaslechla jsem, jak mé rodině vyprávěl, že mě během dovolené na Slovensku načapal, jak se líbám s hajným ve špajzu. Neměla jsem ale sílu čelit lžím a ponížení. Později jsem pochopila, že to mělo jediný cíl - postavit okolo mě zeď, abych měla jen jeho". Psychický teror se stupňoval a vyústil v první napadení. "Chtěla jsme utéct, ale dostihl mě v malé chodbičce a skopl mě k zemi. Surově mě zbil. Ležela jsme na zemi ochromená hrůzou a myslela jen na to, kdo se postará o naše holky. Měla jsem otřes mozku a přeraženou nosní přepážku". Později se násilí obrátilo i na děti. "Třeba holka něco řekla, on napitý řval, že tady bude klid - nebo nás podřeže". K těmto krutostem přidal pachatel i znásilnění. "Když jsem se nemohla pohybovat a on nebyl opilý, tak mě znásilnil". Nakonec Marika i s dětmi od manžela utekla a vyhledala pomoc občanského sdružení ROSA, které jim poskytlo chráněný azyl. Jaký byl trest pro pachatele tak brutálního mučení? "Můj bývalý manžel nebyl odsouzen za vyhrožování zabitím - jeho čin byl kvalifikován pouze jako přestupek. Protože jsem u přestupkové komise svědecky neprokázala, že mě chtěl zabít, měla jsme zaplatit správní poplatek 500 korun za neprokázané nařčení. Po třech letech mi byl přidělen sociální byt, protože bývalý manžel nikdy nepřistoupil na výměnu společného bytu".

(AVON Cosmetics, V dobrém i zlém a ještě horším, str. 171-174)

Děkuji, už dobře. Příběh Tamary Heribanové:

Když z dřezu vypouštěla špinavou vodu, představovala si, že ona sama je tou vodou. Tou špinavou, bezstarostnou vodou, která putuje někam daleko. Pryč. Pryč od křiku, který se rozléhal v malé kuchyni. Jeho hrubý hlas se mísil s dětským pláčem a ona jen zhluboka dýchala. Snažila se přežít ty sekundy,

minuty, celé měsíce, roky. Čtyři roky. Tak dlouho se znali. Tak dlouho si před zrcadlem důkladně patlala hustý tekutý make-up na zbitou tvář, když šla vynést smetí. Když šla na poštu nebo do práce. Bála se, že jí ten veliký nános suchého pudru opadá a kolegové zjistí, že ta žena asi nebude až tak dobrým člověkem. Vždyť si to asi zasloužila, vždyť měl jistě důvod. Vždyť Petrovy facky byly o mnoho slabší než ty z dětství. Když ji otec shodil ze schodů, protože přišla o dvě minuty později domů. Anebo když jí přiložil hořící cigaretu k pokožce. Bylo jí tehdy deset a v diktátu udělala sedm hrubek. Její máma jen tiše seděla a nic neřekla. Ale proč by taky měla? Sedm hrubek je přeci dost. Za sedm hrubek si člověk zaslouží. S Petrem se znala dvanáct týdnů, když otěhotněla. Bylo jí dvaadvacet let. Hned po svatbě jí začal Petr ubližovat. Ubližoval jí kvůli neutřenému prachu v horní polici, přesolené rýži, neuposlechnutí. Dívá se prý po jiných mužích. Krev z nosu se vlévala do potůčku slz, hlava doleva, doprava, doleva, doprava. A když byla několik centimetrů od podlahy, tehdy, tehdy ji vlasy vtahovaly opět do nekonečného tunelu nesnesitelné reality, z níž se nedalo uniknout. Když bylo nejhůře, představovala si, že je baletka, ruce kolem, nohy podlomené, hledající stabilitu. Představení bez diváků, představení bez příběhu. Jednou to všechno skončí, jednou už ani on nebude mít sílu. Otevřela okno, z něhož si předešlý týden představovala volný pád do vykoupení. Přešla pomalým krokem k synovi, vzala jej do náručí a vrátila se k oknu. Vyklonila se s Míšou, cítila tu svobodu, vůni přicházejícího jara. Listovala ve vzpomínkách, hledala alespoň jednu jedinou vzácnou. Dětství, školka, škola, střední, nástavba. Není možné, že by nic pěkného nezažila, říkala si sedíc na parapetu. Věděla, že už asi nebude vhodnější sekunda celé to ukončit.

O dva roky později, v malé garsonce, od níž měla klíče už jen a jen ona, seděla opět u okna. Bylo to úplně jiné okno, v jiném domě, v jiném městě. Zvuk zvonku. A když otevřela dveře své mámě, kterou tak dlouho neviděla, necítila hněv ani výčitky. Chvilí tam jen tak postávaly, objaly se. “Tak jak se máš?” Na tuhle otázku jednoduše nebyla předtím příležitost. „Děkuji, už dobře. Děkuji, mami, teď už opravdu dobře,“ řekla a představila Míšovi jeho babičku.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

4.1 Cíl výzkumu

Problém domácího násilí není jen problémem rodinným, ale problémem postihujícím celou naši společnost. Je tedy nezbytné tomuto tématu věnovat větší pozornost a věnovat tím i větší pozornost vztahům mezi partnery.

Cíle diplomové práce se dají rozdělit na cíle obecné a cíle konkrétní. Z hlediska obecných cílů se práce zabývá zejména názorovými rozdíly mezi generacemi, dále tolerancí mezi partnery a také celkovým postavením společnosti k tomuto tématu.

Konkrétní cíl práce je soustředěn na ženy jako oběti domácího násilí, jeho příčiny, průběh, následky i pozici. Dalším cílem bylo najít možnosti, jak se proti domácímu násilí ubránit, kde vyhledat pomoc. Cílem bylo dále zjistit, zda současné preventivní programy jsou účinné a zda došlo ve společnosti k posunu při vnímání tohoto fenoménu, či zda názory zůstávají stejné.

4.2 Analýza dat

V rámci prováděného výzkumu bylo provedeno šetření mezi dotazovanými ženami formou záměrného dotazníku. Otázky uvedené v dotazníku byly formulovány pomocí uzavřených či polozavřených otázek, i formou volnosti odpovědí.

Dotazník je složen z těchto částí:

- A) První část kontaktuje respondentky. Obsahuje informace o důvodech k vytvoření dotazníku
- B) Druhá část je zaměřena na zjištění osobních informací o respondentkách (věk, rodinný stav, dosažené vzdělání)
- C) Třetí část již obsahuje důležité otázky výzkumu ohledně domácího násilí. Tato část je rozdělena na dvě poloviny. První se zaměřuje na ty, které se staly účastníky či obětí domácího násilí a druhá polovina na ty, které se vyjádří pouze k obecným informacím daného dotazníku.

4.3 Stanovení hypotéz

Pro potvrzení či vyvrácení zvolené teorie, je nejlepším způsobem k posouzení reality zvolit postup za pomoci výzkumného šetření. Od počátku diplomové práce na téma „Domácí násilí na ženách a subjekty podílející se na jeho odstraňování“ byl určen směr, kterým se bude práce odvíjet. Podstatou otázek ve výzkumném šetření bylo směřování ke zjištění obecných verzí, které měly vést ke stanovení hypotéz:

- a) Jaké byly příčiny a následky domácího násilí?
- b) Věděly oběti kde vyhledat odbornou pomoc?
- c) Došlo ve společnosti k posunu ve vnímání domácího násilí?
- d) Je současný právní systém dosti účinný?

Ke zjištění a potvrzení hypotéz bylo nezbytně nutné zjistit o tomto fenoménu dostatečné množství informací. Tyto informace byly důležité zejména od žen, které se staly obětmi domácího násilí. Na základě zjištěných informací byl výzkum zaměřen na potvrzení či vyvrácení níže zmíněných hypotéz:

H1 – Nejčastějšími příčinami domácího násilí v rodině je alkohol.

H2 – Pomoc rozhodnout se řešit situaci hledá oběť nejčastěji u rodinných příslušníků.

H3 – Fenomén domácího násilí je v současné době více prezentován než v minulosti.

H4 – Současný právní systém je účinný a dostačující.

4.4 Výzkumný vzorek

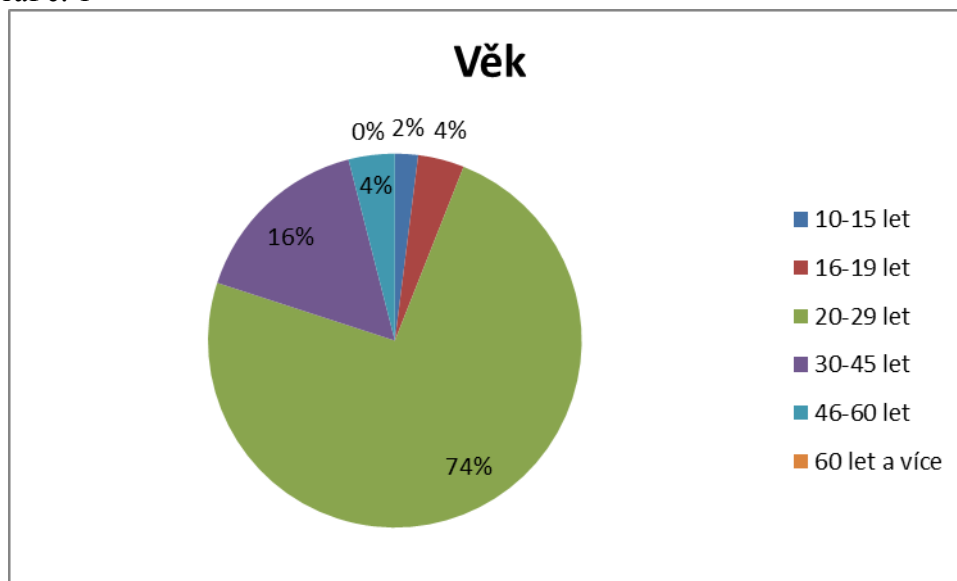
V rámci provádění dotazníkového šetření nebyly kontaktovány pouze ženy, které byly v průběhu svého života účastníky nebo dokonce oběťmi domácího násilí, ale i ženy, které se s domácím násilím nesetkaly. Dotazník byl rozeslán celkem sedmdesáti sedmi ženám různé věkové kategorie. Celkem 50 dotazníků bylo navráceno zpět. Dotazník byl rozeslán zcela anonymní formou přes webový formulář, přičemž odpovědi se automaticky zapisovaly do tabulky. Výzkumné šetření bylo prováděno v době od srpna do listopadu roku 2012.

4.4.1 Základní informace

V první části dotazníkového šetření jsou zastoupeny „určující znaky“, kdy tyto znaky prezentují příslušnost k souboru, tj. věk, současný stav, dosažené vzdělání. Jedná se o první otázky s čísly 1; 2; 3.

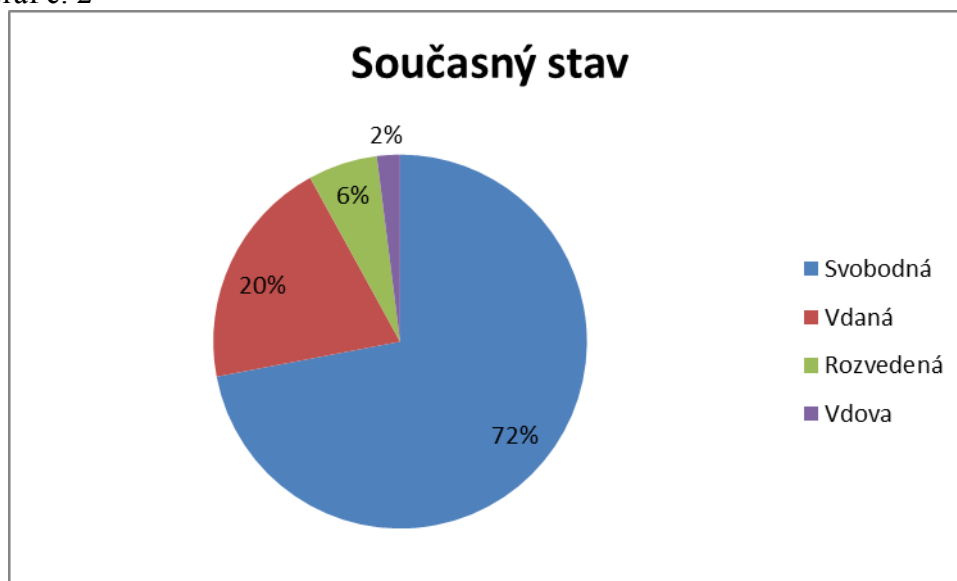
V rámci zjišťování informací o základním zkoumaném souboru v rámci dotazníkové metody vyšlo najevo, že empirického výzkumu se zúčastnilo celkem 50 žen a to celkem 74 % (37 žen) dotazovaných byly ve věku 20 - 29 let, dále 16 % (8 žen) tázaných ve věku 30 - 45 let. Rovněž se zúčastnily dvě ženy ve věku 46 - 60 let (4 % žen), 2 ženy ve věku 16 - 19 let (4 %) a nedílnou součástí byla i jedna dívka ve věku 10 – 15 let (2 % žen). O těchto faktech svědčí graf č. 1.

Graf č. 1

Graf č. 2 - skrývá ucelený přehled o padesáti ženách a jejich současném rodinném stavu. Celkem 72 % dotazovaných je svobodných, vdané ženy jsou zastoupeny v počtu 20 % a rozvedených žen je 6% z dotazovaných. Pouhé 2 % z žen jsou vdovy.

Graf č. 2

Co se týče typu vzdělání zkoumaného vzorku žen, tak ten je vyobrazen grafem č. 3, kde je zřejmá nadvláda žen s vysokoškolským vzděláním, které tvoří 48 % dotazovaných. Druhé největší zastoupení mají středoškolsky vzdělané ženy v počtu 16, což čítá 32 %. Vyučené ženy v počtu 5 žen tvoří 10%. Ženy se základním vzděláním se vyskytly v počtu 2 žen, tedy 4 %, žen s vyšším odborným vzděláním bylo 6 %.

Graf č. 3

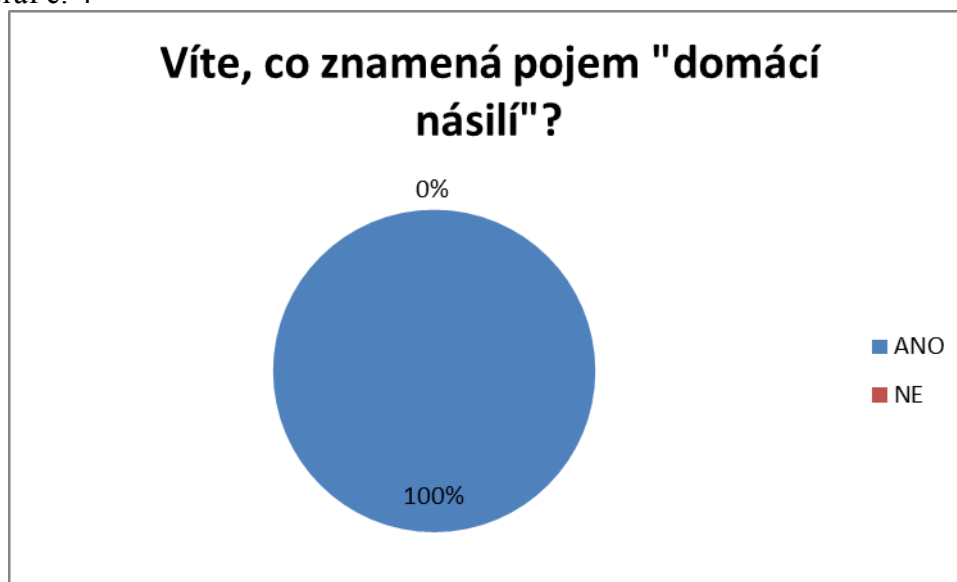
4.4.2 Informace týkající se fenoménu domácího násilí

V tomto šetření jsou vyhodnoceny výsledky zabývající se bližšími otázkami problému domácího násilí. Zde se jedná o „znaky zkoumané“, které jsou předmětem výzkumu.

Otázka č. 4 – Víte, co znamená pojem „domácí násilí“?

Nezákladnější otázkou dotazníku byla otázka mající vliv na celkové zkoumání tohoto fenoménu. Všechny dotazované se shodly a uvedly, že tento pojem znají.

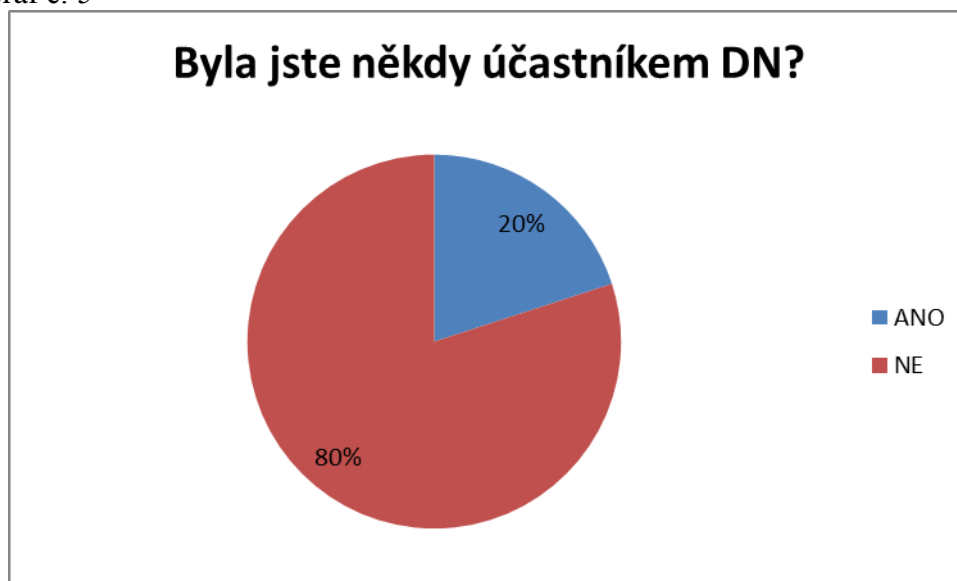
Graf č. 4

Otázka č. 5 – Byla jste někdy účastníkem domácího násilí?

Na otázku, zda byla respondentka účastníkem domácího násilí, ženy odpovídaly odpověďmi ANO či NE. Celkem 42 žen, tedy 80% žen odpovědělo NE a zbylých 8 žen, které tvoří 20%, odpovědělo ANO.

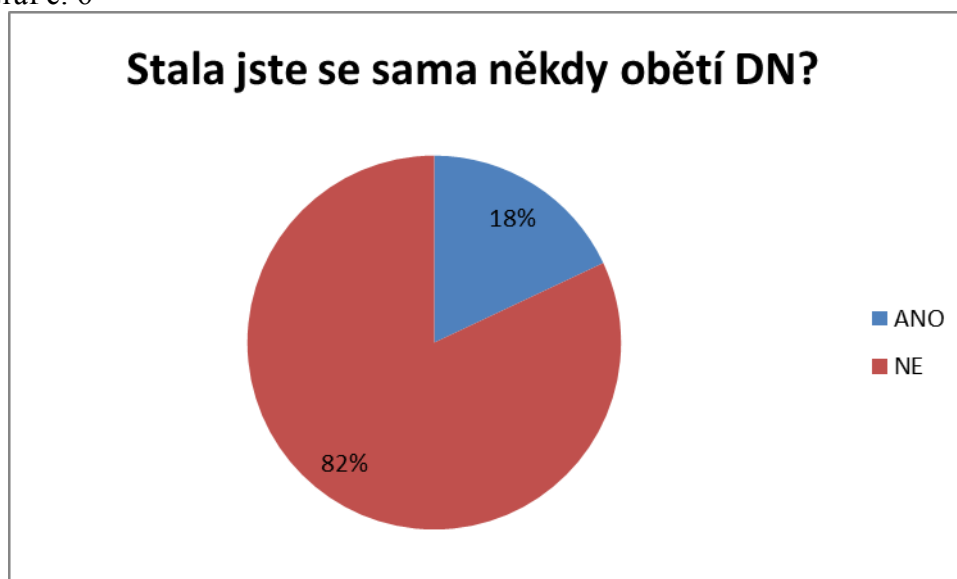
Graf č. 5

Otázka č. 6 – Stala jste se sama někdy obětí domácího násilí?

Z grafu č. 6 lze tedy vyčíst, že 41 dotázaných žen odpovědělo, že se nikdy nestaly obětí domácího násilí (82%). Zbýlých 18%, tedy 9 žen, se stalo ve svém životě obětí domácího násilí.

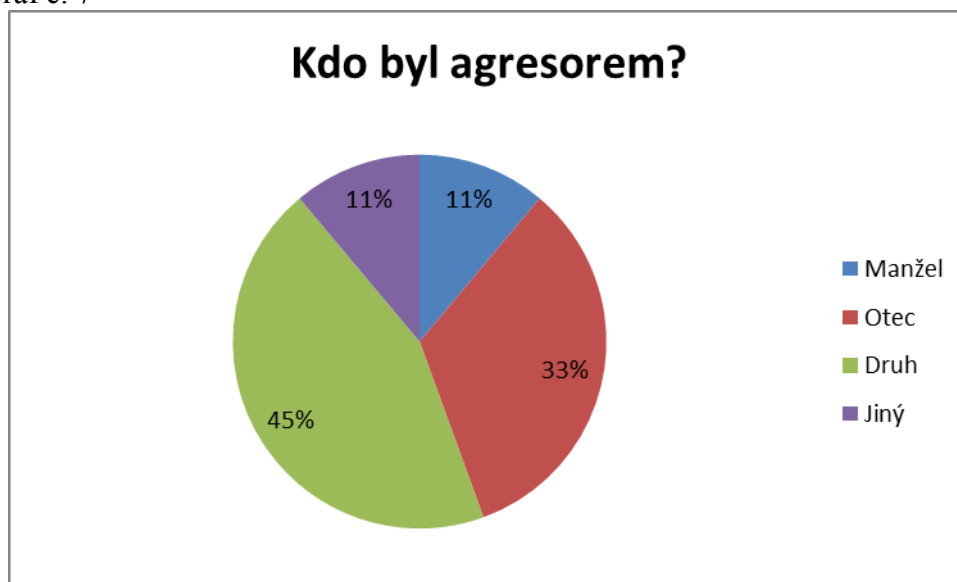
Graf č. 6

Otázka č. 7 – Kdo byl agresorem?

Z předchozího dotazníkového výzkumu vyplývá, že zde bylo zaznamenáno celkem 9 obětí domácího násilí z 50 dotázaných. V dotazníku byli vybráni čtyři hlavní agresoři a to manžel, druh, otec a jiný příslušník. Výsledky výzkumu ukázaly, že nejvyšší zastoupení jako násilníka má *druh*, což uvedly 4 ženy z celku. Jedná se o 45%. *Otcové* jsou zde zastoupeni 33 %, tedy označení od 3 žen. Překvapující bylo zjištění, že *manžela* označila pouze 1 z dotazovaných, což činí 11 %. *Jiné osoby* vyplňují zbývající část a to 11 % označené jednou ženou. O zjištěných hodnotách vypovídá níže uvedený graf.

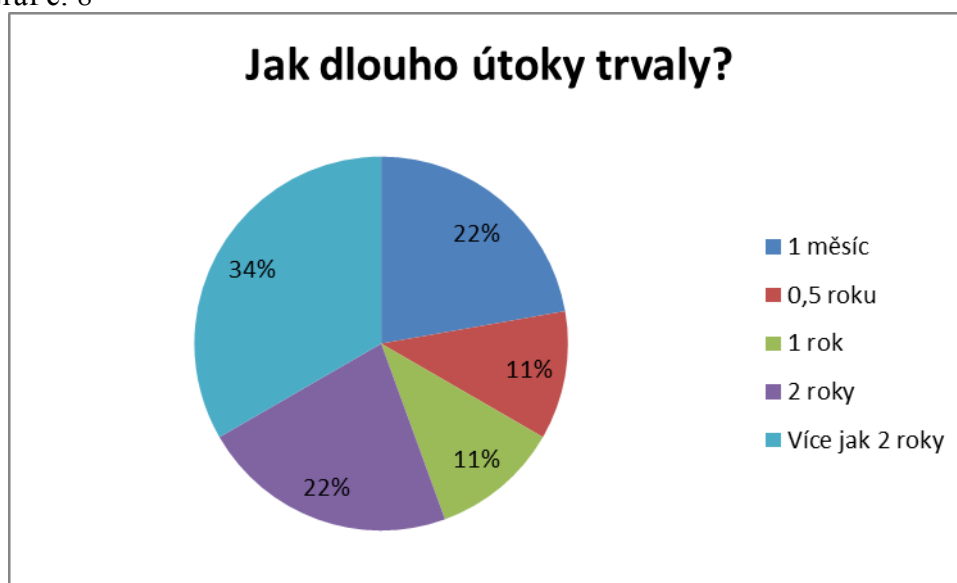
Graf č. 7

Otázka č. 8 - Jak dlouho útoky trvaly?

U této otázky bylo prioritou zjistit, i na takto malém zkoumaném vzorku, jaká byla časová délka útoků agresora ve vztahu s obětí. Hodnoty uvedené v grafu mají vypovídající charakter o různorodosti a proměnlivé délce útoků násilné osoby v domácnosti. Útoky v délce jednoho měsíce byly zaznamenány celkem u 2 žen (22%), v délce půl roku u jedné ženy (11%), délce jednoho roku taktéž u jedné oběti (11%), v délce dvou let u dvou žen (22%) a posledních (34%), tedy celkem 3 ženy, uvádějí útoky po dobu tří a více let soužití s agresorem.

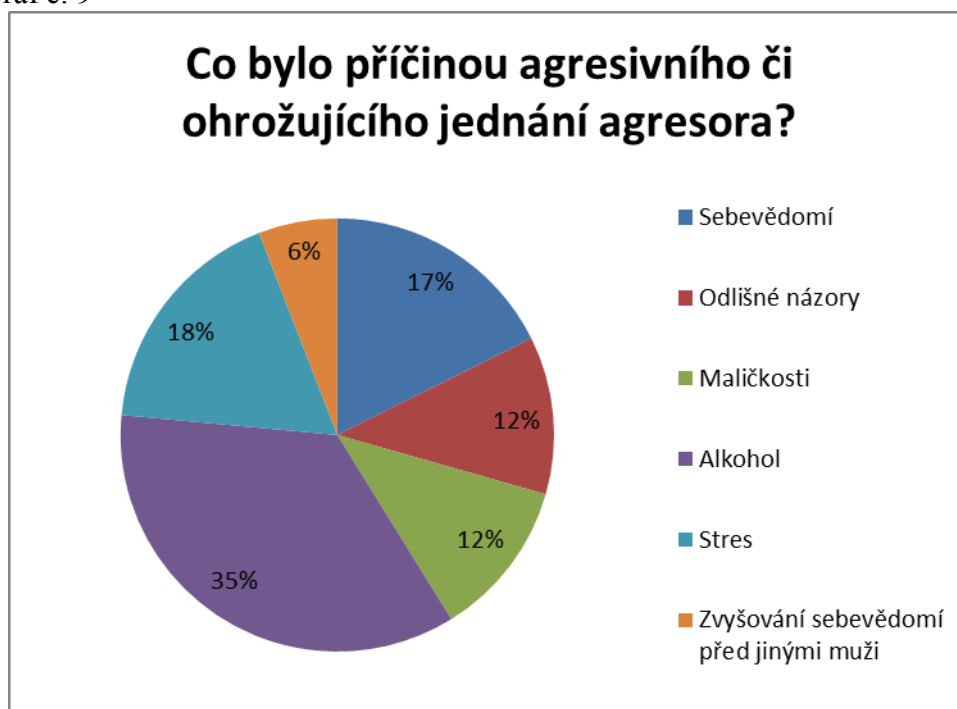
Graf č. 8

Otázka č. 9 - Co bylo příčinou agresivního či ohrožujícího jednání agresora?

U této otázky v dotazníku docházelo během vyplňování k označování více odpovědí, neboť na vztah mezi partnery má vliv mnoho faktorů. Kontaktované ženy v tomto případě uvedly jako nejčastější příčinu násilného jednání agresora „alkohol“ a to celkový počet 35 % dotazovaných. Stres je zastoupen 18%, nízké, nebo naopak vysoké sebevědomí uvedly 3 ženy (17%). Další prvky a to odlišné názory, maličkosti zde byly zastoupeny ve stejném poměru 12 %. Zvyšování sebevědomí uvedlo 6 % dotazovaných. Zajímavé je, že žádná z žen do dotazníku neuvedla nejčastěji zmiňovanou žárlivost či nezaměstnanost.

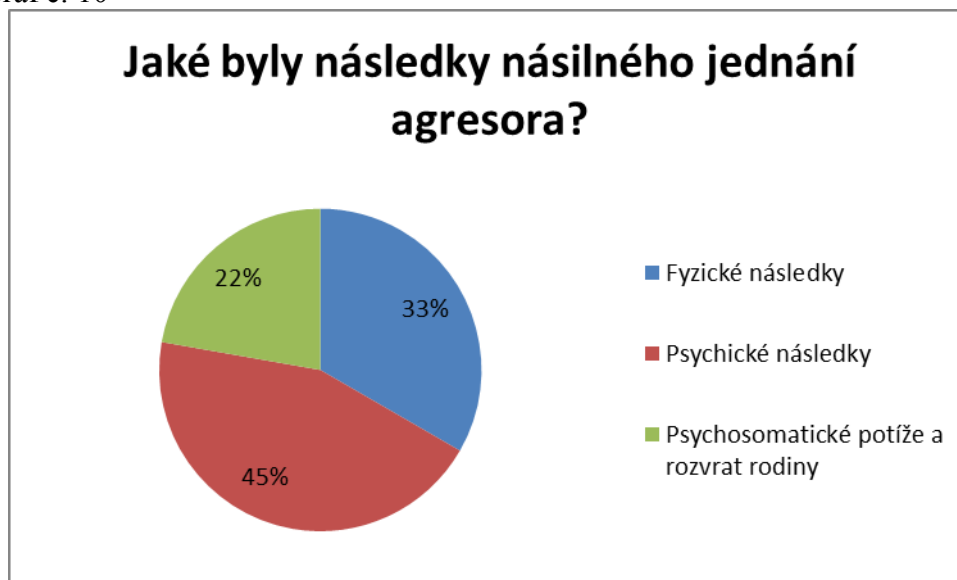
Graf č. 9

Otázka č. 10 – Jaké byly následky násilného jednání agresora?

Níže uvedený graf č. 10 vypovídá o „zjištěných následcích násilného jednání agresora“. Tato otázka v dotazníku byla položena za účelem zjištění co nejvíce možných relevantních odpovědí týkajících se následků konání agresora. Nejčastěji ženy uváděly různé druhy modřin, těžších úrazů, vytrhané vlasy, psychické následky, emocionální potíže, strach, úzkost a další. Nejčastější následek uváděly ženy psychické následky a to celkem 45 % (4 ženy). Celkem 33 % žen uvedlo fyzické následky (3 ženy) a zbývající 2 ženy sdělily, že útoky zapříčinily psychosomatické potíže a rozvrat rodiny, což tvoří 22 %.

Graf č. 10

Otázka č. 11 – Byly při tomto jednání přítomny i další osoby?

V průběhu útoků se znaky domácího násilí jsou mnohdy přítomny i další osoby. Svědci domácího násilí hrají jak v průběhu, tak v době konfliktu velkou roli. Dle výsledků uvedených v grafu bylo zjištěno, že nejčastěji jsou přítomny domácímu násilí děti 45 %. Druhou nejzastoupenější skupinu tvoří rodiče 22 %. Kamarádi, sousedé a jiné osoby jsou zastoupeny stejně, tedy 11%.

Graf č. 11

Otázka č. 12 – Byla jste na násilné osobě závislá?

Údaje jsou uvedeny v grafu č. 12. Ženy v této otázce měly na výběr ze dvou alternativních přímých hodnot ANO a NE. Celkem 5 žen tedy 56 % nebylo ze zkoumaného vzorku na pachateli závislých. 4 ženy, tedy zbylých 44% tvoří ženy, které byly v době útoků na agresorovy závislé, ať po ekonomické, citové či psychické a sociální stránce závislosti.

Graf č. 12

Otázka č. 13 – Chtěl Vám někdo pomoci při řešení Vaší situace?

Graf č. 13 k dané otázce se žen dotazoval na pomoc v průběhu útoku agresora. Přičemž z 67% ženy odpověděly, že NE, pouhé 3 ženy, tedy zbylých 33% uvedlo, že jim někdo chtěl poskytnout pomoc.

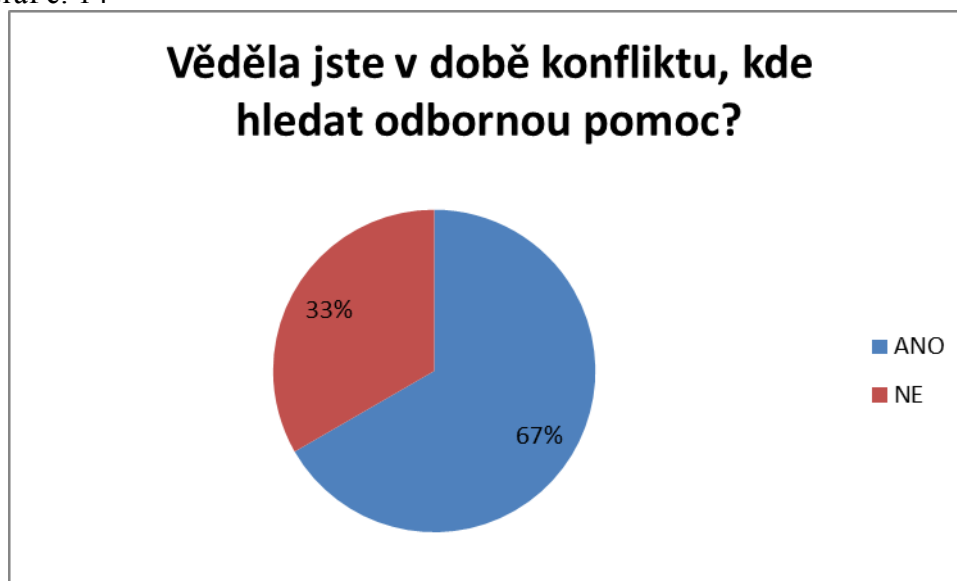
Graf č. 13

Otázka č. 14 - Věděla jste v době konfliktu, kde hledat odbornou pomoc?

Hlavním úkolem bylo zjistit, zda oběti domácího násilí věděly, kde mohou získat odbornou pomoc. Výzkum prokázal, že 67 % dotazovaných žen vědělo, kde hledat pomoc a zbývajících 33 % tyto informace nemělo. Data jsou zpracována v níže zobrazeném grafu č. 14.

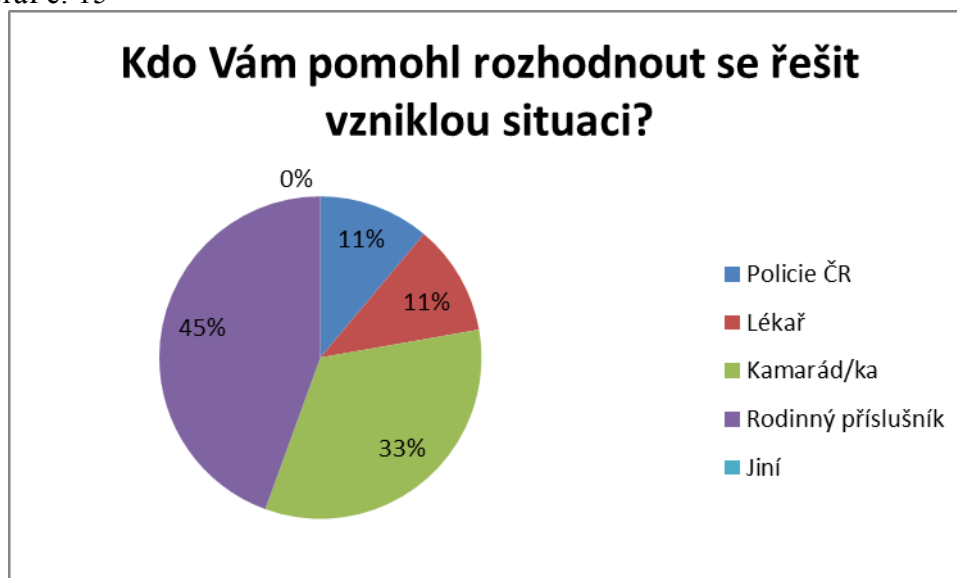
Graf č. 14

Otázka č. 15 – Kdo Vám pomohl rozhodnout se řešit vzniklou situaci?

V dané otázce byly odpovědi strukturovány do pěti subkategorií. Největší zastoupení mají rodinní příslušníci tvořící 45 % dotazovaných (4 ženy). Kamarádi pomohli u 33% žen (3 ženy) a lékař společně s Policií ČR u 11 % (1 žena). Údaje k této otázce jsou vyobrazeny grafem č. 15.

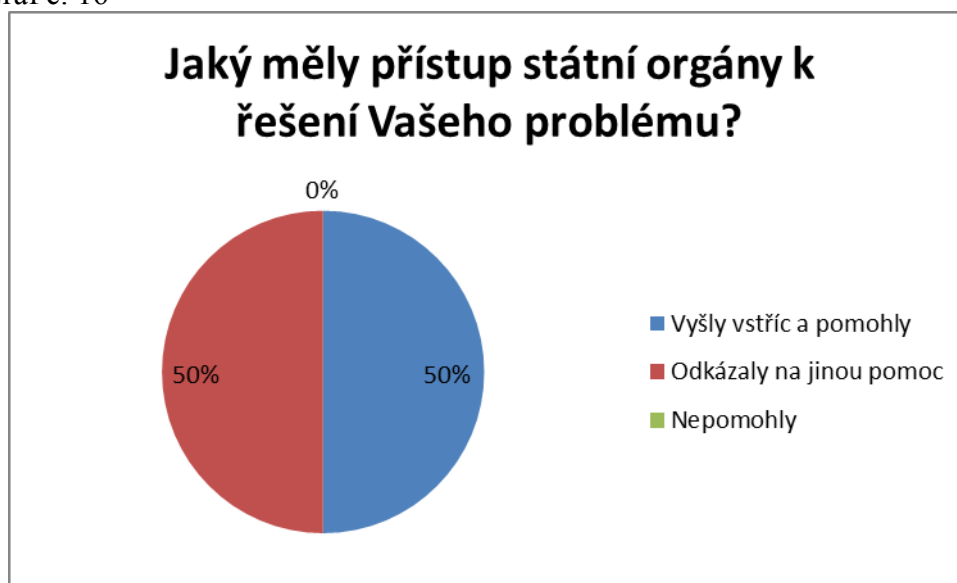
Graf č. 15

Otázka č. 16 - Jaký měly přístup státní orgány k řešení Vašeho problému?

Odpovědi na tuto otázku v dotazníku se dělí přesně na dvě poloviny. Z celkového počtu dotazovaných odpověděly pouze 4 ženy. Z toho 2 odpověděly, že jim státní orgány vyšly vstříc a pomohly situaci vyřešit. Zbylé 2 ženy uvedly přesný opak, a to, že byly odkázány na jinou pomoc. K třetí odpovědi, že jim státní orgány nepomohly vůbec, se nevyjádřila žádná žena.

Graf č. 16

Otázka č. 17 – Docházelo mezi Vašimi rodiči k nějaké formě domácího násilí?

Mezi stěžejní témata empirického výzkumu patřilo zjištění, zda docházelo mezi rodiči k nějaké formě domácího násilí. Tato otázka se již netýkala pouze obětí domácího násilí, ale všech dotazovaných žen. Veškeré údaje jsou zpracovány v grafu č. 17. V otázce byly nabídnuty tři možné odpovědi ANO, NE, NEVÍM. 12 % žen odpovědělo ANO, celkem 78 % dotazovaných zvolilo odpověď NE a zbývající část 10 % uvedlo, že NEVÍ.

Graf č. 17

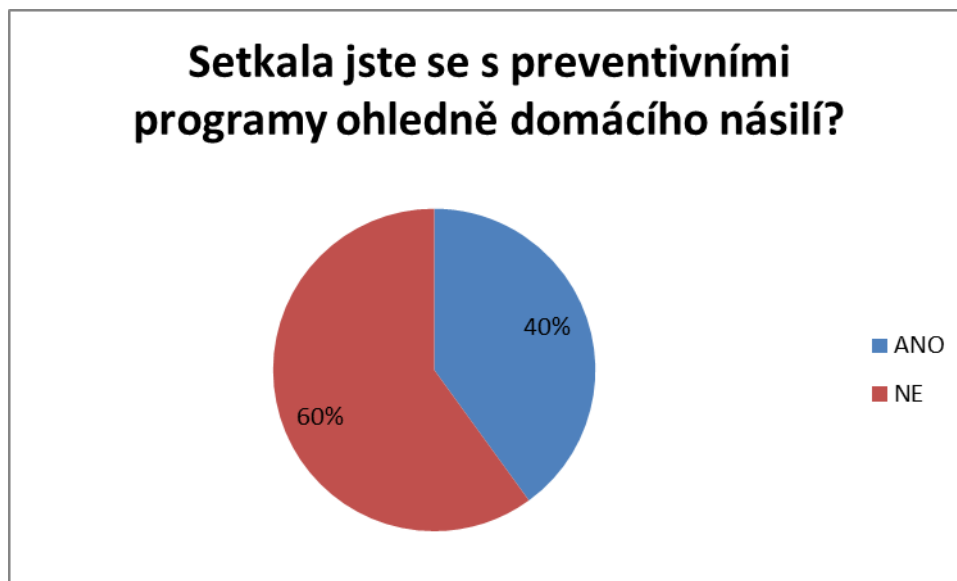
Otázka č. 18 – Víte jakým způsobem nahlíží na fenomén násilí v rodině Vaši rodiče?

Stanovená položka dotazníku byla koncipována ve smyslu volných odpovědí, a to za účelem zjištění jakým způsobem nahlíží na zkoumaný fenomén v rodině rodiče. Respondentky v této otázce dostaly možnost vyjádřit a předat informace o pohledu rodičů a jejich vnímání domácího násilí. Vyhodnocení otázky nejsou uvedeny v grafu, pouze níže uvádím zmíněné odpovědi respondentek. Z 50 dotazových neodpověděla na otázku celkem 1 žena. Častou odpovědí byla odpověď NEVIM a NE. Z mnoha odpovědí jsou nejčastěji zastoupené: „*Negativní postoj, odmítají ho, stejně jako já ho vnímají negativně, odsuzují ho, jsou proti němu, netolerují ho.*“

Otázka č. 19 - Setkala jste se s preventivními programy ohledně domácího násilí?

Na tuto otázku v dotazníku odpovídá 60% (tedy 30 žen) zápornou odpovědí, v tomto případě NE. Zbylých 20 žen, což tvoří 40% respondentek odpovědělo, že se s preventivními programy na téma domácího násilí již setkala. Tato otázka se skládala pouze z kladné či záporné odpovědi. O tomto zarážejícím jevu vypovídá graf č. 18.

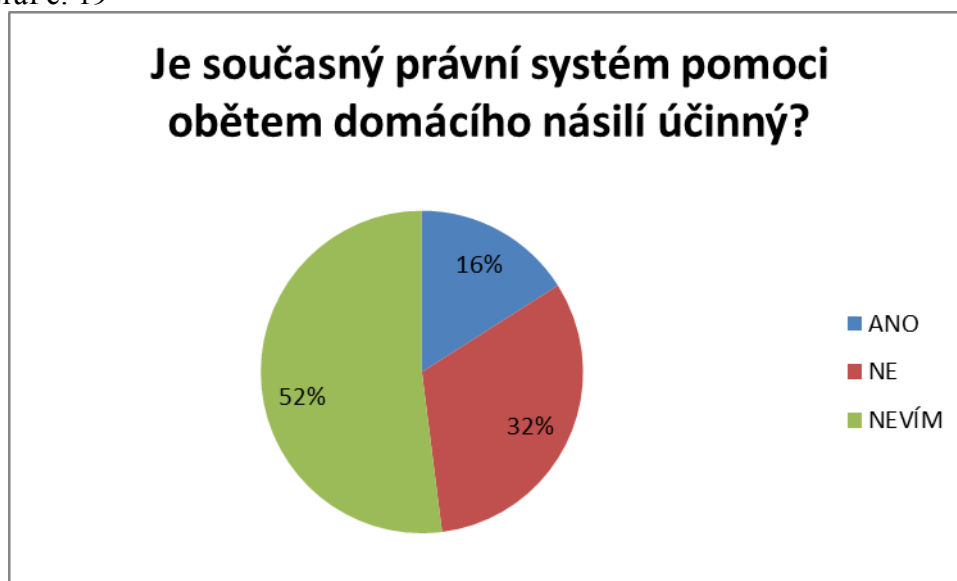
Graf č. 18

Otázka č. 20 – Je současný právní systém pomoci obětem domácího násilí účinný?

Z provedeného šetření bylo zřejmé, že celkem 52 % dotazovaných žen neví, zda je současný právní systém domácího násilí dosti účinný. 32% dotazovaných, tedy celkem 16 žen, odpovědělo, že dle jejich úsudku není současný právní systém dosti účinný. Zbylých 8 žen tvořících menšinu (16%) tvrdí, že současný právní systém je zcela dostatečně účinný. Šetření je zaznamenáno v grafu č. 19.

Graf č. 19

Otázka č. 21 – Jaké byste uvítala zlepšení v právním systému či v informovanosti obětí DN?

Otázka č. 21 je otevřená otázka s možností doplnění odpovědí týkající se zjištění. Z dotazovaných celkem 15 žen uvedlo, že neví. V této otázce nebyla data zpracována do grafu, neboť se jedná o velké kvantum různých názorů respondentek. Často se opakovaly odpovědi volající po zvýšení trestu pro agresora. Uvedu zde nejzajímavější postřehy k dané otázce od našich respondentek:

- *Tvrďší tresty*
- *Více kampaní v boji proti DN*
- *Ochrana oběti*
- *Zanesení stalkingu do trestního zákona a také možnost násilníka vykázat*
- *Možná zásadnější preventivní programy. Nemyslím tím reklamní spoty v hlavním vysílacím čase, ale spíše osvětu v podobě přednášek, diskuzí, tiskovin, atd.*
- *Více toto téma zmiňovat na školách, v TV a v novinách*
- *Lepší právní systém a otevřenost směrem k veřejnosti*
- *V první řadě by mělo vstoupit do podvědomí, že lidé trpící domácím násilím jsou oběťmi a neměla by jim být věnována negativní pozornost okolí. Měla by vzniknout kvalitní odvolatelnost pro oběti, co se soudního stání týče a měly by se ustálit a specifikovat tresty za dané jednání agresora. V současné době nejsou sankce za toto chování dle mého názoru dost vysoké, což se odráží na nárůstu těchto přečinů a jejich zpětné reakci, kdy se násilník snaží své oběti za její oznámení opětovně mstít*
- *Domácí násilí se většinou logicky odehrává skrytě před veřejností, takže je těžké jej uchopit a dokázat*
- *Větší informovanost, aby se oběti nebály svou situaci řešit*
- *Lepší přístup policie, nejprve to řešit s psychologem, až poté s PČR*
- *Policie by měla mít více pravomocí*
- *Více informací studentům na SŠ, VOŠ, atd.*

Otázka č. 22 – Myslíte si, že fenomén domácího násilí je v současné době více prezentován než v minulosti?

Poslední otázka je zaměřena na zjištění, zda fenomén domácího násilí je v současné době více prezentován než v minulosti. Zde byly k výběru odpovědi ANO či NE. Největší zastoupení měla odpověď ANO. Tuto odpověď zvolilo celkem 88 % respondentek. NE uvedlo celkem 12 % dotazovaných. Celkové šetření je zaznamenáno v grafu č. 20.

Graf č. 20

4.5 Potvrzení nebo vyvrácení hypotéz

H1 – „Nejčastějšími příčinami domácího násilí v rodině je alkohol.“

Ověřením této hypotézy se zabývala otázka č. 9. Nejvíce zastoupenou příčinou domácího násilí, a to z 35%, je alkohol. Tuto příčinu potvrdilo celkem šest žen z devíti. Výsledek šetření proto **potvrzuje** stanovenou hypotézu.

H2 – „Pomoc rozhodnout se řešit situaci hledá oběť nejčastěji u rodinných příslušníků.“

K ověření dané hypotézy došlo za pomoci otázky č. 15. Za pomoci této otázky vyplývá, že převážná většina žen hledala pomoc právě u rodinných příslušníků a to 45% z devíti dotazovaných žen. I když procentuálně nepřevyšoval výsledek nadpoloviční většinu dotazovaných žen, byla tato hypotéza na základě zvolené interpretace výsledku výzkumu **potvrzena**.

H3 – „Fenomén domácího násilí je v současné době více prezentován než v minulosti.“

Interpretací tohoto výroku se zabývala otázka č. 22. Dle úsudků nadpoloviční většiny žen, tedy 88%, je domácí násilí v rodině více prezentováno. Z tohoto zkoumaného vzorku je tedy možno s jistotou **potvrdit** stanovenou hypotézu.

H4 – „Současný právní systém je účinný a dostačující.“

Touto hypotézou se zabývala otázka č. 20. Vzhledem ke skutečnosti, že na tuto otázku odpovídaly všechny respondentky, tedy i ty, které se s domácím násilím nikdy nesetkaly, byly zde nabídnuty tři odpovědi a to ANO, NE a NEVÍM. Z nadpoloviční většiny (54%) respondentky uváděly odpověď NEVÍM, což se nedá považovat za regulární odpověď. Z 32% ale respondentky uvedly odpověď NE, tedy že současný právní systém není dosti účinný. Zbylých 16% respondentek zmínilo odpověď ANO. Z těchto úsudků tedy lze stanovit, že tato hypotéza **nebyla potvrzena**.

4.6 Výsledky výzkumu a srovnání hypotéz

Fenomén současné doby, domácí násilí, zahrnuje širokou škálu žen bez ohledu na věk, vzdělání či rodinnou pozici. Výzkumné šetření dokázalo, že 20% dotazovaných žen bylo v životě účastníky domácího násilí a 18% žen bylo přímo obětí. Převážné množství žen bylo v pozici družky, dcery či manželky, což byly nejvíce zastoupené položky.

Nejčastější příčinu násilí v rodině uvedly ženy alkohol, stres ze zaměstnání a nízké či naopak vysoké sebevědomí agresora. Alkohol hrál ale v rámci tohoto výzkumu velkou, ba dokonce stěžejní roli. Za dominující následky násilí v rodině ženy uvádějí nejčastěji psychické následky, fyzické a dále rozvrat rodiny. Mezi nejčastějšími následky fyzického napadání se objevily modřiny, zlomeniny, vytrhané vlasy, nechyběly zde ani odpovědi typu rozseklý ret, natržené přirození, ničení oblečení, šperků.

Velmi smutným a alarmujícím faktem bylo zjištění, že nejčastějšími přihlížejícími osobami domácího násilí jsou děti, na kterých tento fakt ponechává stopy i do budoucího života. Pomoc hledali oběti domácího násilí nejčastěji u rodinných příslušníků a dále u přátel, lékařů a policie.

Co se týče závislosti obětí na násilníkovi, ať již v ohledu materiálním, či jiném, celkem 56 % dotázaných nebylo na násilníkovi nijak závislých. Dalším důležitým prvkem, který hraje roli v následném společenském vývoji například dětí, byla otázka prožitku domácího násilí u rodičů respondentek. Zde uvedlo zkušenost s tímto prožitkem 12 % dotázaných.

Alarmujícím faktem bylo taktéž zjištění, že velký počet respondentek se nesetkal s žádnými preventivními programy, zabývajícími se touto oblastí i přesto, že většina respondentek uvedla, že je tato otázka společensky více prezentována oproti minulému stavu.

K zamyšlení je i další výstup dotazníku, kdy se pouze 16 % žen domnívá, že právní systém pomoci obětem je dosti účinný.

ZÁVĚR

Diplomová práce s tématem Domácí násilí na ženách a subjekty podílející se na jeho odstraňování vystihuje velice závažný problém, který se netýká pouze určitých lidí mezi námi, ale týká se nás všech. Přináší negativní dopady pro celou společnost. Stát má povinnost vůči němu zasáhnout a eliminovat ho všemi možnými prostředky. V současné době je ale právní úprava domácího násilí (oproti stavu, který panoval v ČR ještě před několika lety) a jeho možnosti řešení na úrovni vyspělých států Evropské unie. Na změně veřejného mínění mají velkou zásluhu především nestátní neziskové organizace, které hrají významnou roli nejen v medializaci této problematiky, ale rovněž v následné péči o oběť, která byla systematickému týrání podrobena.

V rámci zpracovaného projektu se tato diplomová práce soustředila na fenomén ohrožených žen domácím násilím. Teoretická část práce rozvádí ve svém úvodu základní pojmy, specifika jevu domácího násilí a rozbor pachatele a oběti tohoto fenoménu. Dále rozvádí pojem stalking a poukazuje na následky týrání žen. Teoretická část zpracovává i z velké části veškeré subjekty, které pomáhají v odstraňování domácího násilí. Instituce a organizace, na které se žena může obrátit. Tyto subjekty provozují poradenská centra, krizové telefonní linky, kam se mohou oběti domácího násilí obracet o radu a pomoc, nabízejí bezplatnou pomoc psychologickou, právní a rovněž i dočasná útočiště obětem domácího násilí v případě, že se rozhodly od násilného partnera odejít a ocitly se tak bez hmotných prostředků a přístřeší. V České republice funguje celá řada azylových domů, zejména pro matky s dětmi. Dalším rozvíjejícím se trendem je rovněž speciální terapeutická péče směřovaná vůči pachatelům domácího násilí.

Praktická část přinesla a ověřila spoustu nevyjasněných otázek týkajících se fenoménu domácího násilí a to i přes to, že bylo velice náročné získat respondentky k vyplnění dotazníků. Obtížnost spočívala zejména v kontaktování, oslovení a požádání žen o pár minut jejich drahocenného času za účelem vyplnění stanovených položek dotazníku.

Domácí násilí na ženách jako celospolečenský jev dnešní doby se řadí mezi jeden z nejzávažnějších druhů násilí. Proto nesmíme být lhostejní vůči své rodině, svým nejbližším, přátelům, kamarádům a v případě potřeby jim nabídneme pomocnou ruku. Někdy málo znamená více, proto malá pomoc může být světlem, nadějí a východiskem ženy z násilného vztahu.

Velice důležitým bodem ke snížení násilí v rodinách, je především prevence násilí a zamezení rozvíjení agrese mezi mladistvými. Je tedy nezbytné stále více podporovat preventivní programy zaměřené proti násilí a vytvářet ideální podmínky pro vývoj a rozvoj našich dětí a to nejen v rodinách, ale i ve školách a různých institucích.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

MONOGRAFIE

AVON Cosmetics, spol. s.r.o. *V dobrém i zlém a ještě horším*. 1. vyd. Praha: Sanoma Media Praha, 2012. ISBN 978-80-260-2893-2.

BEDNÁŘOVÁ, Z., MACKOVÁ, K., WÜNSCHOVÁ, P., BLÁHOVÁ, K. *Domácí násilí. Zkušenosti z poskytování sociální a terapeutické pomoci ohroženým osobám*. 1. vyd. Praha : Acorus o. s., 2009. ISBN 978-80-254-5422-0 2.

BERRY, Dawn Bredley. *The Domestic Violence Sourcebook : Everyting you need to know*. 3rd edition. New York : McGrawHill, 2000. ISBN 0-7373-0419-7.

BUSKOTTE, A. *Z pekla ven, žena v domácím násilí*. 1. vyd. Brno: Computer Press a.s., 2008. ISBN 978-80-251-1786-6.

CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros nakladatelství a.s., 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČÍRTKOVÁ, L., MACHÁČKOVÁ, R., VITOUŠOVÁ, M. *Domácí násilí – přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích. Bílý kruh bezpečí, o. s., Praha, 2002.*

HARTL, P. *Psychologický slovník*, 1. vyd. Praha: Budka, 1994. ISBN 80-901549-0-5.

HRONOVÁ, M., VAVROŇOVÁ, M. *Domácí násilí. Sociologická sonda klientek o.s. ROSA a jejich dětí za rok 2007*. Praha, 2008.

HUŇKOVÁ, M., VOŇKOVÁ, J.: *Domácí násilí z pohledu žen*. 1. vyd. Praha: Profem, 2004. ISBN 80-239-2106-1.

- KLIMEŠ, J. *Partneři a rozchody*. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-045-3.
- KONEČNÁ, Š. Domácí násilí a jeho oběti. Diplomová práce, Masarykova Univerzita v Brně, 2007.
- KRÁLÍČKOVÁ, Z., ŽATECKÁ, E., DÁVID, R., KORNEL, M. *Právo proti domácímu násilí*. Skripta. 1. Vyd. Praha: C. H. Beck, 2011. ISBN 978-80-7400-381-3.
- MARTÍNKOVÁ, M., MACHÁČKOVÁ, R. *Vybrané kriminologické a právní aspekty domácího násilí*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2001. ISBN 80-86008-98-3.
- MARVÁNOVÁ-VARGOVÁ, B., POKORNÁ, D., TOUFAROVÁ, M. *Partnerské násilí - oběti, děti, pachatelé*. 1. vyd. Praha: Linde, 2007. ISBN 978-80-86131-76-4.
- OBČANSKÉ SDRUŽENÍ ROSA. *Cesta z násilí*. Praha: občanské sdružení Rosa, 2007.
- POLÁCH, M. Ženy jako oběti domácího násilí. Bakalářská práce, Masarykova Univerzita v Brně, 2009.
- ROBERTS, Albert R., et al.: *Handbook of Domestic Violence, Intervention, Strategies : Policies, Programs and Legal Remedies*. New York : OXFORD University Press, 2002. ISBN 978-0-19-515170-1.
- SZCZEPANIKOVÁ, A., ŽÁKOVÁ, M., LANGHANSOVÁ, H. *Jak jednat v případech domácího násilí?* Brno: Liga lidských práv, 2004. ISBN 80-239-2207-6.
- ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N., a kol. *Domácí násilí – kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.
- ŠRÁMOVÁ, J. Domácí násilí. Diplomová práce, Masarykova Univerzita v Brně, 2007.
- VAVROŇOVÁ, M., PROKOPOVÁ, Z. *Přežila jsem – výpovědi týraných žen*. Praha: občanské sdružení Rosa, 2002.

VITOUŠOVÁ, P. *Dynamika násilí na ženách v partnerských vztazích – poznatky z pětileté pomoci obětem trestných činů v ČR*. In Sborník příspěvků českých a zahraničních odborníků přednesených na konferenci Koordinačního kruhu prevence násilí na ženách. Praha: Koordinační kruh prevence násilí na ženách, 1997.

VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. přepracované vyd. Praha: Profem, 2008. ISBN-13: 978-80-903626-7-3.

WEIS, P. a kol. *Sexuální zneužívání – pachatelé a oběti*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2011. ISBN 978-80-247-6372-9.

ZÁKONNÉ NORMY

Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, ve znění pozdějších předpisů

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení předsednictva ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím, ve znění pozdějších předpisů

Závazný pokyn Policejního prezidenta č. 200/2008, kterým se stanoví postup příslušníků Policie České republiky v případech domácího násilí

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

INTERNETOVÉ ZDROJE

Bílý kruh bezpečí – Pomoc obětem trestných činů v ČR [online]. [cit. 2012-08-10]. Dostupné na WWW: <http://www.bkb.cz>

Dona Linka – Pomoc obětem domácího násilí [online]. [cit. 2012-08-10]. Dostupné na WWW: <http://www.donalinka.cz>

Ministerstvo vnitra ČR [online]. [cit. 2013-01-15]. Dostupné na WWW: <http://www.mvcr.cz>

ROSA – centrum pro týrané a osamělé ženy [online]. [cit. 2012-10-08]. Dostupné na WWW: <http://www.rosa-os.cz>

Stop násilí – Domácí násilí ve vašem okolí ČR [online]. [cit. 2012-11-22]. Dostupné na WWW: <http://www.stopnasili.cz>

SEZNAM OBRÁZKŮ A PŘÍLOH

Seznam obrázků:

Obr. 1 Duluthský model	13
------------------------------	----

Seznam příloh:

Příloha A – Dotazník	I
Příloha B – Seznam důležitých kontaktů	VI

PŘÍLOHY

Příloha A – Dotazník

Drahé respondentky!

Ráda bych Vás požádala o účast v průzkumu mé diplomové práce na téma „Domácí násilí na ženách a subjekty podílející se na jeho odstraňování“.

Jmenuji se Tereza Hořková a jsem studentkou magisterského oboru Speciální pedagogiky na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze. V této souvislosti bych Vás ráda požádala o pár minut vašeho volného času pro vyplnění přiloženého dotazníku, který je pro mě velice důležitým opěrným bodem v mé práci.

Vaše odpovědi jsou pro mě důležité a Váš čas strávený vyplněním dotazníku znamená pro mou práci veliký přínos. Dotazník Vám zabere maximálně 10 minut a je zcela anonymní.

Tento dotazník není jen koncipován pro ženy, které se setkaly s domácím násilím a to buď přímo, nebo byly jejich účastníky. Zajímají mě Vaše upřímné názory, postoje a pocity s ohledem na danou problematiku.

Předem Vám všem děkuji za spolupráci a za Váš čas

Správnou odpověď zakroužkujte (podtrhněte, zvýrazněte), nebo doplňte

Osobní otázky:

- 1. Věk:**
 - a) 10-15
 - b) 16-19
 - c) 20-29
 - d) 30-45
 - e) 46-60
 - f) 60+

2. Současný stav

- a) Svobodná
- b) Vdaná
- c) Rozvedená
- d) Vdova

3. Nejvyšší dosažené vzdělání:

- a) Základní škola
- b) Výuční list
- c) Střední škola s maturitou
- d) Vyšší odborná škola
- e) Vysoká škola

Otázky k domácímu násilí:

1. Víte co znamená pojem „Domácí násilí“:

ANO

NE

2. Byla jste někdy účastníkem domácího násilí a v případě, že ano, v jaké rodinné pozici jste byla?

NE

ANO:

- a) Dcera
- b) Matka
- c) Manželka
- d) Družka
- e) Jiná

3. Stala jste se sama někdy obětí domácího násilí? V případě, že ano, v jaké pozici jste byla?

NE

ANO:

- a) *Dcera*
- b) *Matka*
- c) *Manželka*
- d) *Družka*
- e) *Jiná*

V případě, že jste nebyla účastníkem ani obětí domácího násilí pokračujte dále v dotazníku od otázky č. 15

4. Kdo byl agresorem?

- a) *Manžel*
- b) *Otec*
- c) *Druh*
- d) *Jiný*

5. Jak dlouho a v jakých intervalech útoky trvaly?

.....
.....

6. Co bylo příčinou agresivního či ohrožujícího jednání agresora?

.....
.....

7. Jaké byly následky násilného jednání násilníka?

.....
.....

8. Byly při tomto jednání přítomny i další osoby?

- a) *Děti*
- b) *Rodiče*
- c) *Kamarádi*
- d) *Sousedé*
- e) *Jiní*

9. Byla jste na násilné osobě závislá, a pokud ano o jakou závislost se jednalo? :

ANO

NE

10. Věděl někdo o tom, že jste se stala nebo jste obětí domácího násilí, pokud ano, kdo?

ANO

NE

11. Chtěl Vám někdo pomoci při řešení Vaší situace, v případě že ano kdo?

ANO

NE

12. Věděla jste v době konfliktu, kde hledat odbornou pomoc?

ANO

NE

13. Kdo Vám pomohl rozhodnout se řešit vzniklou situaci?

- a) Policie
- b) Lékař
- c) Kamarád
- d) Rodinný příslušník
- e) Jiní

14. Jaký měly přístup státní orgány k řešení vašeho problému?

- a) Vyšly vstříc a pomohly
- b) Odkázaly na jinou pomoc
- c) Nepomohly

15. Docházelo mezi Vašimi rodiči k nějaké formě domácího násilí?

- a) Ano
- b) Ne
- c) Nevím

16. Víte, jakým způsobem nahlíží na fenomén násilí v rodině Vaši rodiče?

.....
.....

17. Setkala jste se s preventivními programy ohledně domácího násilí?

- a) Ano
- b) Ne

18. Je současný právní systém pomoci obětem DN dosti účinný?

- a) Ano
- b) Ne
- c) nevím

19. Jaké byste uvítala zlepšení v právním systému či v informovanosti obětí DN?

.....
.....

20. Myslíte si, že fenomén DN je v současné době více prezentován než v minulosti?

- a) Ano
- b) Ne

*Děkuji Vám za vyplnění dotazníku
Přeji krásný den ☺*

Příloha B – Seznam důležitých kontaktů

POLICIE 158

MĚSTSKÁ POLICIE 156

LÉKAŘSKÁ POMOC 155

PRAHA

ROSA - CENTRUM PRO TÝRANÉ A OSAMĚLÉ ŽENY

Komplexní psychosociální, sociálněterapeutická a sociálněprávní pomoc pro ženy, oběti domácího násilí v Informačním a poradenském centru ROSA, azylové ubytování ROSA s utajenou adresou pro ženy oběti domácího násilí a jejich děti. Telefon 241 432 466, SOS linka 602 246 102 (Po - Pá: 9-18)

www.rosa-os.cz, www.stopnasili.cz

PSYCHOSOCIÁLNÍ CENTRUM ACORUS

Pomoc ženám, obětem domácího násilí, azylové ubytování

Nonstop linka 283 892 772

www.acorus.cz

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Pomoc obětem trestných činů

Telefon 257 317 110

Nonstop linka DONA (pro oběti domácího násilí) 251 511 313

www.bkb.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM PRO PRAHU - MCSSP

Telefon 604 231 085

www.mcssp.cz

RIAPS

Krizové centrum, nepřetržitá psychoterapeutická pomoc

Nonstop linka 222 580 697

www.mcssp.cz/riaps.php

CENTRUM KRIZOVÉ INTERVENCE

Zařízení pro psychosociální pomoc lidem v krizi

Nonstop linka 284 016 666

www.plbohnice.cz

PRÁVNÍ POMOC

LINKA PRÁVNÍ POMOCI PRO ŽENY-OBĚTI DOMÁCIHO NÁSILÍ
(ProFem)

Telefon 608 222 277 (úterý 9-12, středa 17,30 - 20,30)

ČESKÁ ADVOKÁTNÍ KOMORA

Telefon 221 729 011

STŘEDOČESKÝ KRAJ

ZAŘÍZENÍ SOCIÁLNÍ INTERVENCE KLADNO - Intervenční centrum

Jana Palacha 1643, 272 80 Kladno, tel: 312 292 333-5, mobil : 605 765 883,
fax: 312 292 332, email: ic@zsi-kladno.cz , ic.stredocesky@seznam.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM - Centrum pro pomoc obětem - Občanská
poradna Nymburk, pobočky:

Nymburk - tel.: 775 561 844

Kolín - tel.: 775 561 845

Milovice - tel.: 775 561 846

Brandýs nad Labem-Stará Boleslav - tel.: 775 561 845, 775 561 846

e-mail: info@pomocobetem.cz

www.pomocobetem.cz

BRNO

PERSEFONA o.s.

Komplexní přímá pomoc obětem domácího násilí a doplňkově právní a psychologická pomoc obětem znásilnění a sexuálního zneužívání. Služby jsou určené všem ženám a mužům, kterých se dotýká problém domácího násilí.

Telefonní linka pomoci 737 834 345 (každý den 8,30-22,00)

Telefon 545 245 996 (po-pá 9,00 - 17,00)

E-mailové poradenství: domacinasili@persefona.cz

www.persefona.cz

MAGDALENIUM

Azylový dům pro ženy, oběti domácího násilí s utajenou adresou

Nonstop linka 776 718 459

www.magdalenium.cz

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Poradna pro oběti trestných činů

Telefon 541 218 122 (út 17-20)

www.bkb.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM JIHOMORAVSKÝ KRAJ - SPONDEA

Telefon 739 078 078 (nonstop)

www.spondea.cz

ČESKÉ BUDĚJOVICE

INTERVENČNÍ CENTRUM JIHOČESKÝ KRAJ - Diecézní charita

Telefon 603 281 300

www.charitacb.cz

HAVÍŘOV

SLEZSKÁ DIAKONIE - PORADNA ELPIS

Poradna pro oběti násilí, trestných činů, týrání a zneužívání

Telefon 596 812 764

www.slezskadiakonie.cz/elpis_h_aktual.html

HRADEC KRÁLOVÉ

ADRA - PYRAMIDA POMOCI A ROZVOJE

Poradna pro oběti násilí a trestných činů

Telefon 606 824 104, 495 262 214

www.adra.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM KRÁLOVEHRADECKÝ KRAJ - Oblastní

charita Hradec Králové

Telefon 774 591 383

www.domacinasili-ic.cz

JIHLAVA

INTERVENČNÍ CENTRUM KRAJE VYSOČINA - Psychocentrum Jihlava

Telefon 606 520 546

www.psychocentrum.cz/ic

KARVINÁ

SLEZSKÁ DIAKONIE - PORADNA ELPIS

Poradna pro oběti násilí, trestných činů, týrání a zneužívání

Telefon 596 323 031

www.slezskadiakonie.cz/pc_karvina.html

LIBEREC

INTERVENČNÍ CENTRUM LIBERECKÝ KRAJ - Centrum sociálních služeb

Telefon 482 750 063

www.csslk.cz

OLOMOUC

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Poradna pro oběti trestných činů

Telefon 585 423 857 (út 16-18, čt 16-18 pro objednané)

www.bkb.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM OLOMOUCKÝ KRAJ - Středisko sociální prevence

Telefon 777 406 453

www.ssp-ol.cz

OSTRAVA

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Poradna pro oběti trestných činů

Telefon 597 489 204 (út 16-18)

www.bkb.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ I. - Bílý kruh bezpečí

Telefon 597 489 207

www.bkb.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ II. - Slezská diakonie

Telefon 596 611 239; www.slezskadiakonie.cz

PARDUBICE

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Poradna pro oběti trestných činů

Telefon 466 265 264 (út 17-19)

www.bkb.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM PARDUBICKÝ KRAJ - SKP Centrum

Telefon 466 260 528

www.skp-centrum.cz

PLZEŇ

BÍLÝ KRUH BEZPEČÍ

Poradna pro oběti trestných činů

Telefon 377 637 695 (út 16-18)

www.bkb.cz

INTERVENČNÍ CENTRUM PLZEŇSKÝ KRAJ - Diecézní charita Plzeň

Telefon 777 167 004; www.charita.cz/plzen

RAKOVNÍK

INTERVENČNÍ CENTRUM RAKOVNÍK

Telefon 313 502 588

www.ic-rakovnik.cz

SOKOLOV

**INTERVENČNÍ CENTRUM KARLOVARSKÝ KRAJ - Okresní ústav
sociálních služeb**

Telefon 352 661 418

www.ouss.cz

TRUTNOV

MOST K ŽIVOTU

Psychická podpora a ubytování v krizových životních situacích

Telefon 499 841 998

www.mostkzivotu.cz

ÚSTÍ NAD LABEM

INTERVENČNÍ CENTRUM ÚSTECKÝ KRAJ

Telefon 475 511 811

www.volny.cz/spirala.cki

ZLÍN

INTERVENČNÍ CENTRUM ZLÍNSKÝ KRAJ - Poradna pro rodinu,
manželství a mezilidské vztahy Zlín

Telefon 774 405 682

www.volny.cz/poradna.zlin

DALŠÍ KONTAKTY

ELEKTRA

Centrum pomoci ženám zneužitým v dětství

Telefon 272 911 110

www.centrumelektra.cz

LA STRADA

Prevence obchodu se ženami, podpora obětí obchodu se ženami

Telefon info/sos 222 717 171

www.strada.cz

PROFEM

Ženská nezisková organizace pracující na poli lidských ženských práv.

Telefon 224 917 224

www.profem.cz

GENDER STUDIES

Informační, konzultační a vzdělávací centrum v otázkách vztahů mužů a žen a jejich postavení ve společnosti.

Telefon 224 915 666

www.genderstudies.cz

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora:	Bc. Tereza Hořková
Obor:	Speciální pedagogika
Forma studia:	Kombinovaná
Název práce:	Domácí násilí na ženách a subjekty podílející se na jeho odstraňování
Rok:	2012/2013
Počet stran textu bez příloh:	66
Celkový počet stran příloh:	13
Počet titulů české literatury a pramenů:	22
Počet titulů zahraniční literatury a pramenů:	2
Počet internetových zdrojů:	5
Vedoucí práce:	Doc. JUDr. Brynda Zdeněk, CSc.